UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Erasmi Roterodami Bvcolicon, Lectu digniss. cum scholijs Alardi Aemstelredami, cuius studio nunc primum & repertum & aedium est

Erasmus, Desiderius

Coloniæ, 1539

VD16 ZV 25822

D. Erasmi Roterodami Carmen Bvcolicum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29843

Visual Library

D. ERASMI ROTERODAMI CARMEN BVcolicum.

PAMPHILVS ἔρως.

PAmphilus insano Galatææ captus amore,
Stridenti tacita solus sub nocte cicuta,
Rumpebat longo rutilantia sidera quęstu.
Quem circum niueæ quondam unica cura capellæ
Errant, & gelidis neglecti in uallibus agni.
Nec stabulis egisse pecus, nec culmina tecti,
Nec sera meminit deserta reuisere nocte.
Rore procul tantum madida proiectus in herba,
Crudeles querula meditatur arundine flammas.
Huc ades ô Galatæa mei medicina furoris.
Huc ades, extremum uel uisito funus amantis.
Pamphilus ecce uocat tuus ô Galatæa, peritq;.
Et tu flammiuomæ duris in collibus Aetnæ,
Mollibus indignum refoues Polypomõ in ulnis.
Ah tibi setosi ne candida colla lacerti,
Barba ah ne tenerũ tibi conterat hispida mentũ.
Huc ades ô Galatææ, hic uitrea flumina iuxta
Gramine florigero, uiridi recubabimus umbra.
Pamphile quid sterili iuuat indulgere labori?
Desine, non tanto certasse licebit amanti,
Et certasse tamen, quid tum, si uertice Cyclops
Sidera sublimi feriat? licet audiat ipse
Quantuscunq;, nec illi cessero carmine: sola
Voce uelit, uelit arguta ceciniſſe cicuta.
Molle pecus niuei sunt & mihi uallibus agni.
Corpore Damętas, uultu mihi credit Amyntas.
Non mihi taurinis ceruix riget horrida pilis,
Pectora sunt nobis candentia, læuia nobis

Ora,

Ora, quid amplexus, quid àmas insana aninos?
Pamphile littus aras: crudelibus aspera † cerne
Auribus effusas refugit Galatæa quærelas.
Quid speras, sed & esto uelit, uetat ille uolentem,
Quin morere, & lõgos cõponito morte dolores.
Extremum hoc Galatęa tui cape munus amantis.
Extremum Galatæa uale, Galatæa ualeto.
Sic ait, & pulsæ referebant carmina rupes.
Omne nemus Galatæa sonat, sonat arduus æther.
Tethys interea Tithonis ab æquore coniunx,
Paulatim croceis subuecta iugalibus alto,
Iam rarescentem pellebat ab æthere noctem.
Et iam Phœbeæ feruentia sidera rupis,
Culmina uix dubio cœpêre rubescere sole.
Cinctus & ecce Damon uiridanti tempora myrto,
Lætus agit teneras ad pascua nota capellas.
Damon, pastorum quo non annosior alter,
Cui iam depositis niteat frons nuda capillis,
Qui iam ter centum cum Nestore cõputet annos,
Vna uiro feræ requies & cura senectæ,
Tortilis hirsuto pendebat fistula collo.
Hic ubi roranti resupinum Pamphilon herba
Aspicit, his miserum dictis compellat amantem,
Quænam sub gelido tenuit Ioue Pampile causa
Teq; pecusq; tuum: fluitas quia totus, & ecce
Nocturno madet omne pecus sua uellera rore.
Si uacat ô Siculum pastorum gloria Damon
Vna, tibi nostros referam moriturus amores.
Cum sol hesternus mediũ transmensus Olympũ,
Vreret igniuomis arentes æstibus herbas,
Atq; ego, ne quicquam noceat calor ille capellis,
Formosi nemoris capto sitientibus umbram:
Illic forte sacræ uideo sub tegmine lauri,
Naiades Aonidesq; simul, Dryadesq; puellas

† Cer

Dam

Ducere ſolennes cantu modulante choreas,
Pan calamo, pulcher cithara ludebat Apollo,
Omnis & in numeros agitabat brachia cœtus,
Pulſabatq́ humiles pedibus ſalientibus herbas.
Viderunt oculi, rapuerunt pectora flammæ.
Ibat formoſis formoſior addita nymphis,
Et gracilis toti extabat Galatæa coronæ.
Digna deo facies, ipſo dignus Ioue uultus,
Non illi igniferi Cytherea parẽs pueri, me
Iudice, non illi certari pulchra Diana.
Viderunt oculi, rapuerunt pectora flammæ.
Germanam quantum Phœben lux aurea Phœbi,
Luciferum roſeo quantum Phœbe aurea uultu,
Cætera quàm radians præcellit Lucifer aſtra,
Tam forma ſocias uincit Galatæa puellas.
Viderunt oculi, rapuerunt pectora flammæ.
Cęſaries capitis fuluo criſpantior auro,
Vndiq́ ceruicem circumuolitabat eburnam.
Ardentes oculi, liquido caro læuior amne,
Candidior q́ niue, ſuperis rutilantior aſtris.
Viderunt oculi, rapuerunt pectora ſlammæ.
Adfuit & medijs puer improbus ille chories
Nudus membra, genasq́, leuisq́, & captus ocellis,
Armatus facibus, leuibusq́ uolatilis alis.
Adfuit, & medius medio ſtetit improbus orbe.
Viderunt oculi, rapuerunt pectora flammæ.
Hic mihi fulgenti promens ſua tela pharetra,
Flammifera ſtupidum traiecit arundine pectus.
Pectora traiecit, calidumq́ per oſſa cucurrit
Virus, & in medias ſerpſit furor ille medullas.
Scripſit, & inſuetis caluerunt intima flammis.
Hinc perij, atq́ grauis cœpit mihi uita uideri.
Et iam uirgineas me conſpectante choreas,
Ibat ſupremi ſpatia ultima Phœbus Olympi.

Quid

Quid faceremꝰ iam tẽpus erat, quo ſepta capellæ,
Quo repetant paſti præſepia nota iuuenci.
Me dirus retinebat amor, ſequor inuia ſaltus
Perditus, & queſtu Galatæam ſector inani,
Et uano clamore uoco, fugit illa uocantem,
Nil lachrymas miſerata meas, nil flexa querelis,
Cautibus Iſmarijs immotior, aſpide ſæua
Durior: aëriæ ſummis in rupibus Aetnæ
Immani ſeſe Polyphemi condidit antro.
Hinc perij, atq; grauis cœpit mihi uita uideri.
Tum redeo tandem, ſequitur grex triſtis euntem.
Atq; hic, cum iam ſpes miſero mihi nulla ſuperſit,
Mortẽ oro ſuperos, certè aut (quod gratius eſſet)
Improba permutent Galateæ pectora noſtræ.

IN D. ERASMI ROTERODAMI carmen Bucolicum, Alardi Aemſtelredami Scholia.

INdolem egregij artificis in D. Eraſmo Rote. perq̃ adoleſcente, & adhuc Dauentriæ Alexandro Hegio preceptore utẽte, ſubmicuiſſe, ac ſcintillulis quibuſdã ſeſe, pdidiſſe, documento eſſe poterit uel Aeglo ga hæc Bucolica, in qua ludẽda ſubacti ingenij ſui ſpecimen atq; poëtices guſtum olim præbuit. Ecquid ni prębuit uero? Quando Poëticen appelamus, nõ quõcunq; claudere uerſum pedibus, ſed rationem quæ ſermoni dignitatem, grauitatem, iucunditatem, picturæ lenociniũ ac (ut ita dixerim) diuinitatẽ, atq; ἐνθουσιασμὸν quendam adiungit. Atqui hæc facultas nulli contingit, niſi qui pectus omni diſciplinarum genere expleuerit. Siquidẽ uera poëſis nihil aliud eſt, quàm ex oĩm diſciplinaꝝ delitijs ac medullis cõdita placenta, aut (ut melius dicam) ex electiſſimis quibuſq; floſculis compoſitũ mellificiũ. Porrò ut apicula ex floſculis ſuccum

ſuccum mellis colligit, cum alij non delectentur niſi colore & odore: Sic Philoſophiæ ſtudioſus, & ex Poëtis inuenit, quod ad bene uiuendum conducat: cum alij tantũ uoluptate deliniantur. Præclare ergo ſcite q̃ Horatius inquit,

Aut prodeſſe uolunt, aut delectare poëtæ,
Aut ſimul & iucunda & idonea dicere uitæ.

Si quis q̃ eſt, qui utrumq; noſſe concupiſcit, is mihi ac curatius expendat uelim carmen hoc, in quo (ni fallor) alludit ad Vergilianam Parmaceutriam, è ſecũdo Theocriti Ydilio mutuatam: id quod præter alia nõ parum multa teſtatur & ipſe uerſus intercalaris,

Viderunt oculi, rapuerunt pectora flammæ.

Theocritus autem ſic habet,

χ' ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὡς μοὶ τὸν θυμὸς ἰάφθη,

Id Vergilius Aegloga octaua ita reddidit, Vt uidi, ut perij, ut me malus abſtulit error. Ita uerò quia carmẽ hoc inſcribitur Ἔρως, id eſt amor, par erat titulo reſpõdere perſonas quoq;. πάμφιλος enim dicitur totus amans, ſiue omnibus ex æquo amicus. Pamphilus inſano] Vergilius in Buco. Nunc inſanus amor duri me Martis in armis, Tela inter media, atq; aduerſos detinet hoſtes. Stridenti tacita] Vergili. ægloga tertia. Non tu in triuijs indocte ſolebas Stridenti miſerũ ſtipula diſperdere carmen? Galataęq; captus] γαλάτεια poteſt interpretari lactea, ἀπὸ τ γάλα, quod ſonat lac: quod paratum eſt colligere apud Ouidium ex amatoria Polyphemi cantione. Candidior folio niuei Galatæa liguſtri. Fuit autem Galatæa filia Nerei ac Doridis, ipſa dicente apud Ouidium libro Metamor. 13. At mihi, cui pater eſt Nereus, quem cærula Doris Enixa eſt. Verg. in Palæmone,

Malo me Galatæa petit, laſciua puella,
Et fugit ad ſalices, & ſe cupit ante uideri.

Lege

Lege Genealogiam Ioannis Boccatij libro 7. cap. 16. Flãmas] Rodolph. Agricola libro de inuent. Dial. 2. cap. de similib. Vulgò itaq; iam usurpatur ardere, quem amore &c. Plautus Menech. Quaquà tangit, amburit: si propius astas, Aestu calefacit. Plautus Mercat. Ita mihi in pectore atq; in corde facit amor incendium. Ni ex oculis lachrymæ descendant iam ardeat credo caput. Idem Cistella. Credo ego amorem primum apud homines carnificinam commentum, &c. Terentius Eunucho. Et amore ardeo, & prudens & sciens uiuus, uidensq; pereo, nec quid agam scio.

Vel uisito] Eleganter usurpat uel pro saltem. Plautus, Si non tangendi, uel nobis uidendi procul stantibus copia detur. Terentius in Phormio. Postremo si nullo alio pacto, uel fœnore. Et tu flammiuomæ] Aetna mons est Siciliæ, ab omnibus, aut fere omnibus poëtis ob igneos quos euomit globos decantatus. Aulus Gellius libro. Noct. Atti. 17. cap. 10. citat uersus aliquot Vergilianos de Aetna. Et Claudianus item in raptu Proserpinæ: Aetna giganteos & cæt.

Polyphemon in ulnis] De Polyphemo cyclope suauissime fabulatur Homerus libro Odysseæ nono. Vergilius lib. Aene. 3. Ipm inter pecudes uasta se mole mouentem Pastorem Poylphemum: & Ouidius libro Metamorpho. decimotertio. Pamphile quid sterili] Rodolphus Agricola libro tertio de inuent. dialect. capite secundo, quot modis à dicente tractent affectus. Corpore Damætas] ὁμοιοτέλευτον est, hoc est, similiter desinens. Vergilius in Palæmone.

Non mihi taurinis] Antitheton est eorum, quæ Pamphilus damnauit in riuali suo Polyphemo. Ah tibi setosi, & quæ sequuntur. Riget horrida pilis] Non dubium quin legendum erit uillis, aut simile quippiam: nam pilus priorem corripit, Catullus,

Prætor

Catullus.

Prætor ne faceret pili cohortem.

Ouidius libr. de arte amandi primo,

Et nihil emineat, & sint sine sordibus ungues,
Inq; caua nullus stet tibi nare pilus.

Martialis,

Cui præstas culum, quem Labiene pilas?

Idem libro nono,

Quum depilatos Chreste culeos portes. Porrò quod legitur apud Horatium sub calcem satyræ primæ, Ne me Crispinini scrinia lippi Cõpilasse putes, uerbum non amplius addam. Id uerbi mutuantur Latini ἀπὸ τοῦ πιλέω. Hinc oppillo, expilo, compilo.

Lucretius,

Fluctibus aduersis oppillare ostia contra.

Ouidius lib. Metamorph. 14. Expilatq; genis oculos.

Cerne] Fortasse legendum erit ceruix, aut quod mihi magis probatur, cerne: ut uideatur allusum esse ad prouerbium, Ceruo demissis auribus surdior. Nã cerui (ut inquit Plinius) cum erexere aures, acerrimi auditus: cum remisere, surdi.

Tethydis interea] In exemplari non autographo quidem, utpote hactenus etiamnum desiderato, cum alijs aliquot æglogis, sed alio, apud Reynerum Snoyum à Gauda medicum, nuper admodum defunctum reperto, apud quem inter puerilia poëmatia amplius annos quadraginta delituit (Alioqui non dubium, quin iam olim recognitum D. Erasmus ipse in apertum protulisset, si quod adolescenti exciderat, habere potuisset) scriptum erat, sed mendose, Thetydis interea, unde nos sic restituimus, Tethys interea. Tethys uxor Neptuni. Vergilius Georgicorum primo,

Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis.

Ouidius libro Fast. quinto. Duxerat Oceanus quondam

Titanida

Titanda Tethym. Fuit & alia Thetis, de qua lege Fulgentium Placiadem libro tertio in fabula Pelei & Thetidis, & Ouidium libro Metamorphoseôn undecimo, Iuppiter æquoreæ Thetidis connubia uitat.

Tithonis ab æquore.] De Tithonio uide Homerum libro Iliados undecimo in ipso statim exordio, & Seruium in tertium Georgicorum. Illud leuiculum, sed tamen indicandum, hic per enallagen siue ἐτερόπτωσιν uariatam esse declinationem. Lege priorem Copiæ Comment. capite decimotertio. Horatius, Longa Tithonum minuit senectus. Et Ouidius item in Epistolis, Iamque fugatura Tithoni coniuge noctem, Præuius Auroræ Lucifer ortus erat.

Paulatim croceis] Elegans cum primis est matutini temporis periphrasis. Sic non uno in loco Vergilius, Et iam prima nouo spargebat lumine terras Tithoni croceum linquens Aurora cubile. Idem Aeloga octaua, Frigida uix cœlo noctis decesserat umbra.

Subuecta iugalibus] Id est, equis. Statius libro Thebaidos tertio, Soluerat Hesperij deuexo margine ponti Flagrantes Sol pronus equos. Ac mox, Laxant calidis humentia loris Pectora, pars meritos uertunt ad molle iugales Gramen. Ad eundem ferè modum scriptum est Matthæi uicesimoprimo, Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus, sedens super asinam & pullum filium subiugalis.

Et iam Phœbeæ feruentia sidera rupis.] Temporis descriptio est, quam χρονογραφίαν appellant.

Cinctus & ecce Damon uiridanti tempora.] ἄγαλμα siue imago est. Cui iam depositis] χαρακτηρισμός est siue effictio. Qui iam trigenios] Nimirum sic erat in eo (cuius modo meminimus) exemplari. Verum uocem hãc, ut multis parum cognitam, parumq; arridentem mutauimus in tercentũ. Cum Nestore] Homerus

Homerus lib. Iliados secundo. Et Ouidius 12. Meta. Vixi annos bis centum, & nunc tertia uiuitur ætas.

Computet annos] Sunt qui putant computare parum esse Latinum. Iuuenalis tamen alicubi sic loquitur, Facies tua cõputat annos. Supputare uerò magis probatur Ouid. lib. de Ponto 2. At reditus iam quisq; suos amat, & sibi quid sit utile, sollicitis supputat arti culis. Quænam sub gelido tenuit Ioue.] Iuppiter Ennio teste, is est planeta, quem Græci uocãt aëerem. Theocritus in Batto, Iam pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget. Cum sol hesternus] Sane quàm apposita temporis descriptio est. Sacræ uideo sub tegmine lauri] Plinius lib. 15. ca. 30. Idem eãdem Apollini sacram esse testatur lib. 12. cap. 2. Vide Fulgentiũ Placiadem in Mythologijs, in fabula de Lauro. Naiades Aonidesq; simul Dryadesq;] Naiades, nymphæ sunt fontium siue fluminũ. Aonides dictæ sunt à fonte Aone in Aonia regione Boetiæ, illis consecrato. Iuuenalis, Cupidus syluarum, aptusq; bibendis Fontibus Aonidum. Dryades sunt denominatę à quercub⁹: δρῦς enim apud nos quercus dicitur. Pan calamo.] Hunc deum Arcades uenerati sunt, non solum ut syluarum, sed diuersæ materiæ Deũ. Vnde à Græcis πᾶν omne significat, appellatur. Pulcher cithara ludebat Apollo] Apollo præter alia epitheta dictus est ἀγλαόμορφος, hoc est splẽdidè formosus, formoseq; splẽdidus, ac pulchrè uenustus.

THESIS, SIVE POTIVS communis locus de uitando pernitioso libidinoso q; aspectu.

VIderũt oculi, raperuerũt pectora flammæ] Cũ lubricæ ætati omnia etiam tuta sint timenda, certe imprimis illi cauendum ab impudico libidinoso q; aspectu, unde scatet omnis uitiorum colluuies.

uies. Scripsit omnium hoc planissime Propheta Hieremi as capite 9. Quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere paruulos defo ris, iuuenes de plateis. Testatur idem quoq; in Threnis cap. 3. Oculus meus deprædatus est animam meam. E iusdem generis est & illud, Nec sequantur cogitatiões suas, & oculos per res uarias fornicantes, Numeri 15. Huic proximum est illud, Auerte faciem tuam à muli ere compta, & ne circunspicias speciem alienam. Pro pter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc con cupiscemia quasi ignis exardescit, Eccle. 9. Et idē, Vir ginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore eius. Eodem spectant & sequētes parœneses: Ne passim uagentur oculi, sed rectà te præcurrant, Prouer. 4. Co ram cordato est sapiētia, at oculi stultorum passim ua gantur. Prouer. 13. Eccl. 1. Non satiatur oculus uidē do. Eccl. 9. Ne respicias mulierem multiuolam, ne for te incidas in laqueos illius. Eccl. 14. Abominatio est co ram domino defigens oculum. Iob. 13. Et si oculis cō senfit cor meum. Prouer. 1. Infernus & interitus nō sa tiātur, similiter oculi hominum insatiabiles sunt. Me mento quoniam malus est oculus nequā, Nequius o culo quid creatum est? Eccl. 31. Pepigi fœdus cū ocu lis meis, ut ne cogitarem quidem de uirgine. Iob. 31. Quorsum attinet plura hoc genus conuerrere, cū to ta undique scripturascateat huiuscemodi testimonijs? Porro autē non ab re fuerit hic referre aliquot para digmata siue exēpla, præceptis enim aures fere imbu untur, exempla docent oculos. Antiochus tertius quū Dianæ sacerdotem uidisset supra modum elegāti for ma, continuo soluit Epheso, ueritus ne uis amoris ali quid illum facere compelleret, quod fas non esset. T. Liuius 3. decad. lib. 6. Alexander cum Darij filias habe ret captiuas, demissis oculis eas salutabat, idq; rarò, si

bi metuens ab illarum insigni forma. Apud familiares autem dicere solet, Dolores oculorum sunt Persicæ puellæ. Item: Turpe esse qui uiros uicissent, à mulieribus superari. C. Sulpitius Gallus uxorem repudiauit, quod aperto capite fuisset foris, Lex, inquiens, tibi meos unius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes, his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis uelle uideri formosam, in suspitione & in crimine hæreat necesse ẽ. Diogenes animaduertens Olimpyonicem quendam oculos defigere in scortum, adeò ut præteritum capite reflexo intueretur, Ecce, inquit, ut aries Martius à puella publica obtorto collo uictor abducitur. Ridiculum existimabat, certare cum electis uiris, & à uili puella ueluti captum trahi sine funibus. Aullus Gellius libro 6. capite 8. Appion Græcus homo qui πολυίστωρ est appellatus, facili atq; alacri facũdia fuit: is cum de Alexandri regis laudibus scriberet, Victi, inquit, hostis uxorem facie inclyta mulierem uetat in conspectum suum deduci, ut eam ne oculis suis quidem contingeret. Valerius Maximus lib. 4. de Scipione. Quartũ & uicesimũ annũ agẽs Scipio, cũ in Hispania, Carthagine oppressa maioris Carthaginis capiẽdę sũpsisset auspicia, multosq; obsides, qs in ea urbe Pœni clausos habuerãt, in sui potestatẽ redegisset, eximię inter eos formę uirginẽ ętatis adultę, & cœlebs & uictor postquam comperit illustri loco inter Celtiberos natam nobilissimoq; gentis eius Indibili desponsatam, accersitis parentibus & sponso inuiolatam tradidit, aurum quoq; quod pro redemptione puellæ allatum erat summæ dotis adiecit. Qua continentia ac munificentia Indibilis obligatus, Celtiberorum animos Romanis applicando, meritis eius gratiam debitam retulit. Idem de Pericle libro eodem, Ac ne eiusdẽ laudis commemorationem externis inuideamus, Pe-

ricles

ricles Athenienſium princeps, cum Tragœdiarum ſcriptorem Sophoclem in prætura collegam haberet, ac is publico officio unà diſtrictus, pueri ingenui prętereuntis formam impenſioribus uerbis laudaſſet, intẽperantiam eius increpitans, dixit: Prętoris non ſolum manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere. Terent. Phor.

Interea dum ſedemus illic, interuenit
Adoleſcens quidam lachrymans: nos mirarier,
Rogamus quid ſit, nunquã æquè, inquit, ac modo
Pauptas mihi onus uiſum eſt, & miſeꝝ & graue,
Modo quandam uidi uirginem huic uicinię
Miſeram ſuam matrem lamentari mortuam:
Ea ſita erat ex aduerſo, neq; illi beneuolens,
Neq; notus, neq; cognatus, extra unam aniculam
Quiſq̃ aderat, qui adiutaret funus, miſertum eſt.
Virgo ipſa facie egregia, quid uerbis opus eſt?
Commôrat omnes nos. ibi continuo Antipho,
Voltis ne eamus uiſere? alius cenſeo,
Eamus, duc nos ſodes, imus, uenimus:
Vidimus, uirgo pulchra, & quò magis diceres
Nihil aderat adiumenti ad pulchritudinem:
Capillus paſſus, nudus pes, ipſa horrida,
Lachrymæ, ueſtitus turpis, ut ni uis boni
In ipſa ineſſet forma, hæc formam extinguerent.
Ille qui illam amabat fidicinam, tantummodo
Satis inquit ſcitaſt, noſter uero. Da. iam ſcio
Amare cœpit. &c.

Idẽ Eunucho: Dum apparatur, uirgo in cõclaui ſedet
Suſpectãs tabulã quãdã pictã, ubi inerat pictura hæc,
Quo pacto Danaę miſiſſe aiũt quondam in gremium
imbrem aureum:
Egomet q̃q; id ſpectare cœpi, & qa cõſimilẽ luſerat
Iã olĩ ille ludũ, impẽdio magis animꝰ gaudebat mihi

Deum sese in hominem cõuertisse, atq; per alienas te-
gulas Venisse clanculum per impluuium, fucum factũ
mulieri. Ad quem deum? qui templa cæli summa so-
nitu concutit. Ego homuncio hoc non facerẽ? ego ue-
rò feci ac lubens. Homerus lib. Iliados tertio, Sedebãt
autem circa Priamum quos dixi principes, & inter se
colloquebantur in alta turri, similes cicadis, quæ opa
cis arborum ramis insidentes suauem illum cantũ ex-
ercent: hi uerò uadentem Helenam in turrin conspexe
runt, alius ad alium supressa uoce dicebat: Profecto nõ
indignum est Troianos Græcosq; tot mala, tanto tem
poris spatio sustinere, ob hanc faciem quę prorsus nõ
humana, sed immortalis cuiusdam deæ uidetur. Cæ-
terum etsi tam diuina specie mulier est, tamen eam sa-
tius erit ad Penates suos remittere, quàm retinere, ne
nobis posteà sit liberisq; nostris causa calamitatis. Ari
stoteles lib. Ethicorum 2. In uniuersis autem cauendũ
est à uoluptate, non enim incorrupti iudicamus de ip-
sa. Vt ergo Troianorum senes ergà Helenam sese ha
buerunt: sic & ad uoluptatem, in omnibusq; illorum
dicere uocem oportet: hoc enim pacto ipsam remouẽ-
tes à nobis minus peccabimus. Aristoteles Politicorũ
8. capite 38. Cum uerò dicere quicquam turpe interdi
ximus, clarum est, quia & aspicere, aut picturas, aut a-
ctus deformes prohibemus. Quintilianus libro 7. ca.
4. Illud quoque est ex relatione ad aliquid, quod non
huius rei gratia dictum uidetur amplificationis gen⁹.
Non putant Troiani principes, Graios Troianosq; p-
pter Helenæ speciem tot mala, tanto temporis spatio
sustinere, quænam igitur illa forma credenda est? Nõ
enim hoc dicit Paris, qui eam rapuit, non iuuenis ali-
quis, aut unus è uulgo, sed senes, & prudentissimi, &
Priamo assidentes. Verum & ipse decẽnij bello exhau
stus, amissis tot liberis imminẽte summo discrimine,

cui

cui faciem illam, ex qua tot lachrymarum origo fluxisset, inuisam atque abominandam esse oportebat, & audit hæc, & eam filiam appellans iuxta se locat & excusat etiam, atq; sibi esse malorum causam negat. Nec mihi uidetur in Symposio Plato, cum Alcibiaden confitentem de se quid de Socrate pati uoluerit, narrat, ut illum culparet, hæc tradidisse, sed ut Socratis inuictã continentiam ostenderet, quæ corrumpi speciosissimi hominis tam obuia uoluptate non posset. Verũ quid opus hæc ex gentium monumentis repetere, quum Biblia sacra tam graphicè, tamq; copiosè nobis hęc passim depinxerint? Principio de Heua, Gene. 3. Tum de Dina filia Iacob, Gene. 34. Deinde de hera siue dña Ioseph, Gene. tricesimonono. Præterea de Dauide contẽplante Bethsabee, nimisq; pulchram mulierem sese lauantem, 2. Reg. 10. Post hæc de Sampsone Iud. 14. & de Holoferne Iudith. 10. Ad extremum de presbyteris Susannę Danie. 13. At quorsum ego uetera conquiro, cum mihi liceat uti præsentibus exemplis atq; uiuis? à quorum recensione, quia prope quotidie ubiq; contingunt ob id breuitatis studio supersedemus. Illud haudquaquam prætereundum silentio: Vt frustra clauduntur portæ ciuitatis, si una relinquatur aperta, per quam hostes irrumpant: Ita non satis est in cæteris temperatum esse, si uisus pateat pernitiosis aspectibus. Vt diligentius seruãda est ea porta, quà uia sit ad regiam: Ita cautius seruandus est uisus, quòd maxime potest uel iuuare uel lædere. Sed operæprecium est audire D. Hieronymum libro aduersus Iouinianum secundo. Per quinq; sensus quasi per quasdam fenestras, uitiorum ad animam introitus est. Nõ potest ante metropolis & arx mentis mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Horum perturbationibus anima prægrauatur, & capitur aspectu, auditu, odoratu

doratu, sapore, tactu. Si circensibus quispiam delectetur, si athletarum certamine, si mobilitate histriõum, si formis mulierum, splendore gemmarum, uestium, metallorum, & cæteris huiuscemodi, per oculorum feneſtras animæ capta libertas est: & impletur illud propheticũ: Mors intrauit per feneſtras ueſtras. Rursum auditus uario organorum cantu, & uocum inflexionibus delinitur & carmine poëtarum, & comœdiarũ morumq; urbanitatib. & strophis, & quicquid p aures introiens uirilitatem mentis effœminat. Odoris autem suauitas, & diuersa thymiamata, & amomum, & cyphi œnanthe, muscus, & peregrini muris pellicula, q; dissolutis & amatoribus conueniat, nemo nisi dissolutus negat. Porrò ciborum auiditas, quod auaritiæ mater sit, & animum quasi quibusdam cõpedibus degrauatum in terra teneat, quis ignorat? Propter breuem gulæ uoluptatem terræ lustrantur & maria, & ut mulsum uinum, perniciosusq; cibus, fauces noſtras trãsseat, totius uitæ opera desudamus. Tactus autem alienorum corporum, & fœminarum ardentior appetitus uicinus insaniæ est. Ob hunc sensum cupimus, irascimur, gestimus, inuidemus, æmulamur, soliciti sumus, & expleta uoluptate per quandam plenitudinem rursus accendimur, quærimusq; facere, quod cum feceri-mus iterum pœniteamus. Igitur cùm per has portas quasi quidam perturbationum cunei ad arcem noſtræ mentis intrauerint, ubi erit libertas? ubi fortitudo eius, ubi de deo cogitatio? maximè cùm tact⁹ depingat sibi etiam preteritas uoluptates, & recordatione uitiorum cogat animam compati, & quodãmodo exercere quod agit. Hieroymus in cõmentarijs ad Titũ, Quõ i-taq; mãsuetudo, patiẽtia, sobrietas, moderatio, absiinẽtia lucri, hospitalitas q̃q; & benignitas p̃cipuę debent esse in episcopo, & inter cunctos laicos eminentia: sic

& ca-

& castitas propria & (ut ita dixerim) pudicitia sacerdotalis, ut non solum ab opere se immundo abstineat, sed etiam à iactu oculi & cogitationis errore, mens Christi corpus confectura sit. Hieronymus in Ezechielem, Minoribus enim maiora monstrantur, uultuq; & oculis dissimulari non potest, dum luxuriosa & lasciua mens lucet in facie, & secreta cordis motu corporis & gestibus indicantur. Vnde, Heu quàm difficile est crimen non prodere uultu? Idem in psalmo 118. Auerte oculos tuos, ne uideant uanitatem.

Ambrosius in eundem psalmum, Cum uideris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas, intrauit mors per fenestram: claude ergo hanc fenestram cùm uideris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors possit intrare.

Gregorius libro Moral. uicesimoprimo, Species formæ cordi semel per oculos illigata, uix magni luctaminis manus soluit.

Idem alicubi, Ne, inquit, in lubrica cogitatione uersemur, non debemus intueri quod non licet concupisci. Vt enim mens in cogitatione seruetur à lasciuia uoluptatis suæ, seruandi sunt & premendi oculi, quasi quidam raptores ad culpam.

Cyprianus de singula cleric. Ex improuiso uel trã seunter ad horam fœmineus aspectus occurrens, uelut sagittas alienis oculis iactat.

Cyprianus Tractatu de habitu uirgineo, Cæterum si tu te sumptuosius comas, & per publicum notabiliter oculos in te iuuentutis illicias, suspiria adolescentium post te trahas, concupiscendi libidinem nutrias, peccandi fomitem succendas, ut etsi ipsa non pereas, alias tamen perdas, & uelut gladium te & uenenum præbeas, excusari non potes quasi mente casta & pudica.

Auguſt. de honeſtate mulierum, cap. 5. Quomodo ſi aliqs carbones apprehenderit, ſi cito eos proiecerit nihil ei nocebunt, ſi uerò diutius tenere uoluerit, ſine uulnere abire non poterit. Ita qui ad concupiſcendum oculo defixerit intuitum, & libidinis malum in corde ſuſcipiens, morari in corde ſuo permiſerit, excutere à ſe ſine animæ plaga non poterit. Ideò iugiter clamemus cum propheta, Oculi mei ſemper ad dñm.

Ioannes Chryſoſto. de pœnitentia ſermo. 8. Tu uerò quum mulierem uideris formoſam, ſplendentem oculis, ornatam ſtola, libidine titillãtem, deſiderantẽ uiſum, reſpice deſuper ſtantem coronam, quò tale ſpectaculum prætereas. Vidiſti conſeruum, dominum cõfidera, atq; omnino morbum curabis. Si enim qui diſciplina pædagogum ſequuntur, non flectuntur circũ, non uariè inhiant, non ſtudio deſiſtunt: Multò magis tibi, qui Chriſtum quaſi præſentem cogitationibus intueris, nihil horum fuerit. Chryſoſto. ſermo in Oziam. Sicut ignis mox ut calamum apprehenderit, nõ expectans aliquo tempore, attractam ad ſe materiam ſua flamma accendit: Ita & concupiſcẽtiæ ignis ut primum formoſitatem & uenuſtatem uiſu attigerit, animam ſtatim accendit. Ibidẽ, Quemadmodum cerua telum corpore fixum ferens, licet uenatorum manus effugerit, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiſcentiæ ob intemperantiã & curioſum uiſum ſaucia, etſi diſcedat, perit tamen. Chryſoſto. ſermone de Ozia. Sicut nauclerus in portu naufragium faciẽs neutiquam aſſequitur ueniam: Ita uir poſt nuptialem portum aliena coniugia inuadens, uel mulierem alienam curioſius ſpectans nullam habebit defenſionem, tam apud deum q̃ apud homines, etiamſi ſexcenties naturæ uoluptatem prętexat. Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum. Matrem tuam ita uide, ne per illam

illam alias uidere coneris, quarum uultus cordi tuo hæreant; & tacitum uiuat sub pectore uulnus.

Ambrosius in Psalmum, Beati immaculati, uersu Qui timent te uidebunt me. &c. Idem in adhortatione ad uirgines De Ethrusco iuuene. Augustinus libr. quæstion. utriusq; Test. 115. Augustinus & adducitur 32. quæst. 5. cap. Nec solo: Nec dicatis uos animos habere pudicos, si habeatis oculos impudicos: qa impudicus oculus impudici cordis est nuncius. Ambrosius lib. Off. primo. Adulterium non solum facti colluuione, sed aspectus intentione committitur. Quidq; adeò custodiendus est aspectus, ut castus ne intueri quidē debebat obscœnas picturas. Augu. de ciuit, li. 2. cap. 7. Hinc apud Terentium flagitiosus adolescēs spectat tabulam quandam pictam in pariete, ubi inerat pictura hæc: Iouem quo pacto Danaę misisse aiunt in gremium quondam imbrem aureum: atq; ab hac tanta autoritate adhibet patrocinium turpitudini suæ, cum in ea incitat mutari deū. At quem deum inquit? Qui templa cœli summa sonitu concutit. Ego homūcio non facerem id? Ego uero illud feci ac lubens. Ibidem cap. 12. Et dignum fuit ut Teren. uester flagitio Iouis Opt. Max. adolescentum nequitiam concitaret. Idem. lib. confes. 1. cap. ultimo: Ita uerò non cognoscemus uerba hæc, imbrem aureum, & fucum, & templa cœli, & alia uerba, quæ in eo loco scripta sunt, nisi Terent. induceret nequam adolescentem, proponentem sibi Iouem ad exemplum stupri, dum spectat tabulam quandam pictam in pariete ubi inerat pictura hæc: Iouem quo pacto Danaę misisse aiunt in gremiū imbrem aureum, fucum factum mulieri. Et uide quo modo se concitat ad libidinem quasi cœlesti magisterio. At quem deum inquit? Qui templa cœli summa sonitu concutit. Ego homuncio id non facerem? Ego

uero illud sponte feci ac lubens. Propertius lib. 2.

Quæ manus obscœnas depinxit prima tabellas,
Et posuit casta turpia uisa domo:
Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos,
Nequitiæq; suæ noluit esse rudes.

Ioannes Chrysostomus homilia 17. ex cap. Matth. 5. Non enim passim dixit, qui concupiuerit: potest namque etiam aliquis inter secreta montium residens concupiscere, sed qui, inquit, uiderit mulierem ad concupiscendum, id est qui concupiscentiam uidendi curiositate collegerit, quiq; nullo omnino cogente, quiescenti animæ feram subito immiserit. Hoc enim non iam naturæ est, sed propriæ omnino desidiæ: quod certe olim etiam ueteri lege prohibetur: Noli, inquit, addiscere pulchritudinem alienã. Deinde ne quis diceret, Quid autem, & si inspiciam, nec tamen capiar? Cohibuit aspectum, ne huiusmodi licentia fidens etiam in peccatum quandoq; corrueres. Quid autem, inquit si uideo ad concupiscendum, sed tamen turpe nil egero? Et sic quidem iam in adulterorum parte numeraris. Pronunciauit enim lator legis, nec amplius aliquid huic oportet inquiri. Deinde semel quidem, & secundò & tertiò sic uidens possis animum continere: Si uerò frequenter id feceris, fornacemq; istam sponte succendens, profecto capieris. Nõ enim ex natura humana lubricus consistis. Sicut enim nos cum gladium teneri uideamus à puero, etiamsi nondum eum uulneratum inde esse cernamus, uerberamus tamen ac sæpe minantes denunciamus, nequando illum rursus attingat: ita etiam deus inuerecundum coërcet aspectum, ne quandoq; in ipsam quoq; incidat actionem. Tertullia. de uirginibus uelandis, Iudicabunt nos Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoq; ita totam tegunt, ut uno oculo liberato contentæ sint dimi-

diam

diam frui lucem, quam totam faciem prostituere.
Mauult fœmina uidere quam uideri.
Tertullianus lib. de cultu fœminarum. Perit enim ille in tua forma, si concupierit, & admisit iam in animo, quod concupiuit, & facta es tu gladius illi, ut etsi à culpa uaces, ab inuidia nõ liberaberis. Vt quũ in alicuius agro latrocinium gestum est, crimẽ quidem dominum non constrigit, dum res tamen ex ignominia notatur, ipse quoque infamia aspergitur. Amianus Alexand. episcopus, Marci Euangelistæ discipulus oculum ipse sibi eruit, quòd transeuntes fœminas parum pudicè aspexisset. 2. Petri 2. de Lot, Aspectu enim & auditu iustus erat. Ibidem, Oculos habentes plenos adulterij, & qui à peccando cessare nesciunt. Sed redeundum nobis ex diuerticulo. Hæc aliâs fusius agemus in libello de custodia quinq; sensuum: nunc itaq; quod superest persequamur. Ibat formosis] Cicero ad Herennium libr. 4. de imagine. Non illi igni feri] Periphrasis est Veneris. Pulchra Diana] Diana Iouis filia ex Latona matre, ob uirginitatis amorem fertur hominum consortia fugisse, & ut se à libidinis æstu liberaret, uenando incolebat syluas ac montium saltus, Vergilius lib. Aenei. 1.

Exercet Diana choros, quam mille sequentes,
Hinc atq; hinc glomorantur heroades: illa pharetrã,
Fert humero, gradiensq; deas supereminet omneis.

Germanam quantum] Statius libro Thebaidos octauo, Tempus erat, iunctos cum sorori ignea Phœbi Sentit equos & cætera. Quantum Phœbe] Silius Ital. libro decimosexto, Vt Phœbe flagellas, ut fratris lumina Phœben Exuperant. Viderunt oculi] Musæus est oculus præceps, animi uia, labitur inde Vulnus, in mentem coniectu fertur ocelli. Michaël Verinus, Lumina p̃dantur mentem, pariuntq; ruinam

Lumina

Lumina: nequitiæ, si sapis, obde fores. Iacobus Sannasarius de Orpheo respicienti,

Hoc fuit, infelix & adhuc heu respicis Orpheu,
Quod te, quod miseram perdidit Eurydicen?

γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλος .i. Mulieris oculus spiculum iuuenibus est. Luciferum roseo] Plinius libro. 2. cap. 8. Infra solem ambit ingens sydus appellatum Veneris, alterno meatu uagum, ipsisq; cognominibus æmulum solis & lunæ, præueniens quippe & ante matutinum exoriens Luciferum nomen accipit, ut sol alter diemq; maturans: contra ab occasu refulgens nuncupatur uesper, ut prorogãs lucem, uicemq; lucẽ lunæ reddens. Silius Ital. Qualis ubi Oceani renouatus Lucifer unda laudatur Veneri, & certat maioribus astris. 2. Petri 1. Donec dies illucescat, & Lucifer exoriatur in cordibus uestris. Hunc Fulgentius Pla. libro 2. Auriferum uocat. Plauto in Amphytrione, ue sperugo appellatur stella, quæ Græcis Hesperus: unde illud, ἕωσφορος ὁ κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἕστηκεν ἄστηρ .i. Hesperus in cœlo lucet iucundior ignis. Catullus, Hespere qui cœlo luces iucundior ignis. Cæsaries capitis] Vide Herenniana Rhetorica de effictione. Candidiorq; niue] Ouidius lib. Metamor. 13.

Candidior folio niuei Galatæa ligustri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior uitro, tenero lasciuior hædo,
Læuior assiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æstiua gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uua,
Mollior & cygni plumis & lacte coacto,
Et si non fugias, riguo formosior horto.

Puer improbus] Propertius lib. 2.

Quicunq; ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,

Nonne

Nonne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primum uidit sine sensu uiuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non frustra uentosas addidit alas,
Fecit & humano corde uolare Deum.
Scilicet alterna quoniam iactamur in unda,
Nostraq; non ullis permanet aura locis.
Et meritò hamatis manus est armata sagittis,
Et pharetra ex humero Gnosia utroq; iacet.
Ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,
Nec quisquam ex illo uulnere sanus abit
Marullus Tarchaniota:
Quis puer hic? Veneris. Plenę quę causa pharetręs?
Non bene præuisus certa q; arma parat.
Cur sine ueste deus? Simplex puer odit opertum.
Vnde puer? pueros q; facit ipse senes,
Quis pennas humeris dedit? Inconstantia. Quare
Nulla deo frons est? Signa inimica fugit.
Quæ fors eripuit lucem? Immoderata libido.
Cur macies? Vigilis cura, dolorq; facit.
Quis cœcum præit? Ebrietas, sopor, otia, luxus.
Qui comites? Rixæ, bella, odia, opprobrium.
Qui cœlo dignati? Homines. Quæ causa coegit?
Mitior autore est credita culpa deo.
Heu curuum genus, & ueri corda inscia: quò ius
Fasq; scelus miseri si scelere abluimus?

Alexis.

ἦ μὴ μοὶ δοκέουσιν ἀγνοεῖν οἱ ζωγράφοι
ὅν ἔρωτα, συντομώτατον γ' εἶπεῖν ὅσοι
τ' ἀλίμονον τοῦτον ποιοῦσιν εἰκόνας:
ἔσιν γὰρ οὔτε θῆλυς, οὔτ' ἄρσην, πάλιν
οὔτε νέος, οὔτε ἀνθρωπος, οὔτ' ἀβέλτερος,
οὔτ' ἄνθις ἔμφρων, ἀλλὰ συνεγμένον
πανταχόθεν ἐν ἑνὶ τύπῳ.

Minuta

Minuta quædam (ut ait Phœdon) animalia quũ mordent, non sentiuntur, adeò tenuis illis & fallens in periculum uis est. tumor indicat morsum, ut in ipso tumore nullũ uulnus appareat. Idẽ nobis in aspectu mulierum formosarum eueniet, non deprehẽdimus, quẽadmodum aut quomodo nobis obsint, obfuisse deprehendimus, Sic ferè Seneca epistola 95.

Strozius Filius in Amorem furem,

Dum Veneris puer alueolos furatur Hymeti,
Furanti digitum cuspide fixit apis.
Indoluit grauiter, pueriliaq́ ora rigauit
Flectibus, & matri spicula quæstus, ait
Vnde hæ tantillis uires animantibus? unde
Exili possunt lædere aculeo?
Cui dea subridens inquit, non tu quoq́ nate
Corpore non magno uulnera magna facis.

Lucianus in dialogo, qui inscribitur Cupido. Seneca in Hippolyto. Plautus in Cistellaria. Martialis in Quintum,

Thaida Quintus amat: quã Thaida? Thaida luscam:
Vnum oculum Thais, non habet ille duos.

Aeneas Siluius ad Carolum,

Vidimus effigiem lasciui nuper Amoris
Quæ nimium mẽtem mouit imago meam, & quæ sequuntur. Ex Anacreonte,

Cum puer tento metuendus arcu,
Gnosia insignisq́ humerum pharetra,
Igne furtiuo mea nil uerentis.
Corda subiuit:
Mox & admissus teneris medullis,
Regnat in capta uelut arce uictor,
Meq́ inassuetos adigit rebellem
Mandere frenos.

Pectora traiecit] Anadiplosis est. Calidusq́ per ossa

ossa cucurrit] Vergilius libro Aenei.8. Ille repente Accepit solitam flammam,notusq; medullas Intrauit calor,& calefacta per ossa cucurrit. Ibat supremi] Silius Italicus libr. 11.Iamq; diem ad metas defessus Phœbus Olympo Impellebat equis.Similis uesperti ni temporis periphrasis est & apud Ouidium in.4. Metamor.Iamq; dies exactus erat,tempusq; subibat, Quod tu nec tenebras nec posses dicere lucem, Sed cū luce tamen dubiæ confinia noctis. Cautibus Ismarijs]Ouidius libro Metamor.13.

Sæuior indo mitis eadem Galatæa iuuencis,
Purior annosa quercu,fallacior undis,
Lentior & salicis uirgis,& uitibus albis,
His immobilior scopulis, uiolentior amne,
Laudato pauone superbior,acrior igni,
Asperior tribulis,fœta truculentior ursa,
Surdior æquoribus,calcato immitior hydro.

Ismarus mons est Thraciæ Seruio teste in lib.Aen.10. Inde Ismarius.Ouidius in primo epistolarum,Dictus es Ismarijs isse per agmē equis. Hinc perij, atq; gra uis]Vide ut eleganter exprimit affectus amore pere untis,idq; eo potissimū noīe,q; uidit sine uestе Dianā.

Me dirus retinebat amor] Vitanda est improba Siren, ut quæ blanditur cauda intranti,morsuq; fati gat tentantem reditum.Hoc nimirū est, quod sapiens ille Hebræus dicit,Stillans fauus est scorti os,& mol lius est quam oleum collū eius,uerū postrema amara uelut absynthium & acuta ceu gladius. Claudianus, Velut pastoris in ora Commotæ glomerantur apes, per dulcia rap tu Mella trahit,pēnasq; cient,& spicula tendunt. Sequitur grex tristis euntē] Idem amor exitio pecori est pecorisq; magistro. Cum iam spes misero mihi nulla superst]Ouid.de reme.amor.Res age tutus eris.Crates Thebanus.Amorē,inquit,sedat

fames

fames, Sin minus, tempus. Eo uerò si uti non uales, laqueus. Id quidam non inelegãter sic Phalæcio expressit, Sedat aligerum fames Amorem. Hoc si non superat, domabit ætas. Quę si non rapidum fugabit ignẽ, Nodatum supereſt medela collũ. Seneca Epistola 70. Quemadmodum ei, qui amorem exuere conatur, euitanda est omnis admonitio dilecti corporis, nihil enim facilius quàm amor recrudescit: Ità qui deponere uult desideria rerum omnium, qua cupiditate flagrauit, & oculos & aures ab his quæ reliquit, auertat.

Improba permutent.] Horatius ode 33. lib. Car. Sic uisum Veneri, cui placet impares Formas atq; animos sub iuga ahenea Sæuo mittere cum ioco.

Faunus ad nymphas.

Dicite cur nostros nymphæ fugiatis amores?
Quid Faunus, quo sic despiciatur habet?
Cornua si mihi sunt, sunt & sua cornua Baccho,
In'q; suos reuocat Cressa puella sinus.
Ignea si frons est, an non frons ignea Phœbo est?
Hoc tamen est Clymene facta parente parens.
Barba riget suffusa genis? dedit improba sæpe
Oscula barbato Dẽianira uiro.
Intonso densoq; tegor præcordia uillo?
Nil ideo Marti est Ilia quæsta suo.
Capripedem arguitis? quid claudo turpius? at tu
Nupsisti claudo Cypria pulchra Deo.
Deniq; si qua meæ pars est non bella figuræ,
Exemplum à cælo quod capiatis habet.
Sed uos nimirum mortalia facta secutæ,
(Omnis quando auro conciliatur amor)
Pastorum & pecoris tenui custodie repulso,
Quæritis à magnis numera magna deis.

FINIS.

smi Roterodami, per Alardum Aemstelr.

HIc hic siste precor gradum uiator,
Hoc sub marmore clausus est Erasmus.
Quo cum rara iacent sepulta dona:
Felix ingenium, polita uena,
In dicendo Venus peculiaris,
Conditus sale sermo non amaro,
Dulci lingua triplex fluens lepôre,
Pytho flexamina, & medulla suadæ.
Tum solertia rebus in gerendis
Multarum experientiæq; rerum,
Quas longo sibi comparauit usu.
Mirus candor, amabilesq; mores,
Prudens simplicitas, ubiq; quiduis
Flectens in melius modo ferendum.
Insignis pietas, probata uita,
Conatusq; pius pijs iuuandi
Addictos studijs, & exerendi
Vitæ dogmata uera Christianæ.
Quò spectat scopus omnium laborum,
Quos mox à teneris obiuit annis,
Vsq; in decrepitam ferè senectam

ALIVD.

Si tot dotibus auctus, atq; tanta
Nactus commoda, quanta forte nunquam
Cui natura dabit, dabit Minerua:
Si constans adamantinumq; pectus,
Quid quamuis solidumq; floridumq;
Mansurum inuiolabile aut perenne
Credas? unicus ille quando Phœnix
Nunc heu magnus Erasmus hic quiescit.
Luctus perpetuus Theologorum,
Aeterni gemitusq; lachrymeq;
Cultorum studij politioris.

EPITAPHIVM

Quem non triſtem obitu tuo relinquis?
Qui perculſus amore literarum eſt.
Qui puro niueæ decore mentis
Excellis nitidiſſimos olores.
Quiq; multijuga eruditione,
Necnon integritate ſingulari
Nulli cedis habesúe comparandum.

EPITAPHIVM SIVE POTIVS ENCOmion, illuſtriſſimæ Dominæ, D. Magdalenæ Vuerdēburgeñ. meritiſs. Hęcmondēſiū Comitiſſæ, autore Alar. Aemſt.

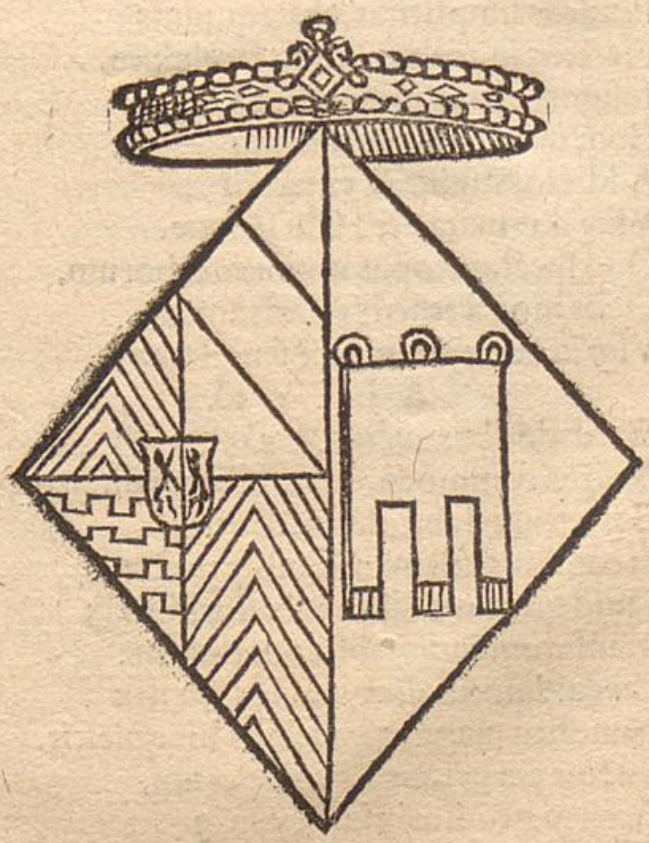

HIc dormit illa nobilis Germaniæ
Virago, coniunx Præsidis Hollandiæ
Ioannis, Hęcmondensium Comitis, uiri
Docte pij, pieq; docti ac candidi.
Illustriores (quos habet Germania)
Proauos auosq; nacta, præluxit suis
Ciuilitate & singulari industria,
Pietate, candore ac simul modestia,
Synceritate, charitate, spe, fide,
Spectatiore nemo qua fuit indole,
Et blandiore culta mansuetudine,
Vultuq; raram prætulit prudentiam,
Quamuis sinistri labe rumoris carens.
Non alia res impensius ac uerius
Illustrat hanc, quàm, non modo quod optima
Vita fuit, fama sed & integerrima:
Id quod licet semper fuerit difficile,
Aetate tum plus fœminis est lubrica.
Natis adaucta quindecim, & ijs bonis,
Plerique quorum militantes Cæsari,
Patriam tuendo concidêre prælio.
Quosdam educandis prolibus, militiæ
Aulęq; plures patrio è solo exules
Sese merendo exerceant stipendio.
Alios iuuande destinat Ecclesiæ.
Mendicitatis sic amans & appetens,
Vti foris diues, domi pauper foret,
Peculiare pauperum præsidium:
Quos nulla plures terra, quàm maritima
Hæcmonda profert, quos fouet simul ac alit.
Alit? imò honestis elocat donarijs:
Pios in usus orphanorum & pauperum,
Pecuniarum maximam uim conferens,
Tantumq; seruans uictui sat commoda.

Quicquid redundat ſuggerit pauperrimis,
Liuoris expers neminem peſſundedit.
Comis, benigna, cuilibetq; amabilis,
Non plus amari q̃ timeri per cupit.
Domi foriſq; permanens ſimilis ſui,
Vbiq; pulchrè ſeruiebat tempori:
Matrona quantum & alia nemo pia,
Miris amore ſuperum feruens modis,
Amabat ut cùm maxime monaſticen,
Laborioſa, liberalis, ſuſtinens,
Patiensq; ſupra q̃ fuerit credibile,
Contenta paruo uictitat abſtemia,
Subigitq; corpus improbis ieiunijs.
Vt prima ſemper uiſit hanc dei domum,
Sic & receſſit indidem nouiſſima:
Quam ditat, ornat, locupletat, inſtruit.
Hoc curat unum, ſeduloq; enititur,
Vti modeſtos habeat canonicos
Doctos, pudicos, ſobrios, & integros,
Qui ſemper adſint precibus horarijs,
Necnon ſubinde (& hoc pie) ſacrificent,
Placentq; nobis iure commotum Deum.
Multis diebus continenter maximo
Capitis dolore, febribusq; exæſtuans,
Dei benignitate freta maxima,
Sumptaq; ſumma cum fide Euchariſtia,
Et unctione ceu optimo uiatico,
Iamiam migrare geſtijt cupidiſſime,
Graues labores expetens miſerrimæ
Finire uitæ læta iuxta ac alacris,
Multas & amplas gratias agens deo,
Tractamq; hiulcis apprimens labris crucem
Exire ſatagit, ſe leuari credidit,
Mittitq; duro è uinculo ac cuſtodia.

Media

Media ſupremum nocte finijt diem,
Hac dormiens quã conſpicis tumba aurea.
Superas ad auras ſpiritus mox remigrat.
I nunc,& effer ſplendidis epigraphis.
I nunc,& orna magnificis elogijs
Saras,Rebeccas,Sephoras & Delboras,
Annas,Suſannas,Dorcades & Lydias:
Hæc una quotquot ſunt præit heroides.
Requiem precatus omnibus fidelibus,
Fac Magdalenes etiam memineris.
Et tu tuæ ſic uiuito mortis memor,
Vt tibi ſcias,nolis uelis,iter omnibus
Semel ſtatutum mox capeſcendum. Vale.

Exceſſit autem è uiuis Anno 1538. poſtridie Natalis Deiparæ uirginis Mariæ,annum agens ſeptuagesimum ſecundum.Requieſcat in pace. Amen.

EPITAPHIVM D. MAgdalenæ Vuardenburgenſis,ſingularis pauperum adiutricis.

AEmula Chriſte tuæ pietatis ſedula mater,
Te quantum licuit nititur exprimere.
Pupillos,uiduas & egenos undiq; quærens,
Auxiliatrices præbuit uſq; manus.
Sarephthenſis uti uidua ſitiens'q; famens'q;,
Quotquot erant inopes paſcit & exaturat.
Nullum maius erat lucrum quam paſcere egenos,
Fœnore nam modico centupla dona tulit.
Caris annonis armamentaria frugis
Mendicis aperit,clam'q; probe exatiat.
Secreto'q; fouens quos dura premebat egeſtas,
Pauperibus largas ſuppeditauit opes.
Ac uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca

Nummus,& argentum crescat ubiq; domi:
Sic pia non sentit pereuntem fœmina censum,
Diuite de loculo ditia dona ferens.
Visit languentes,nudos tegit,atq; famentes
Pascit,& errantes excipit hospitio.
Hoc pietatis iter teneros ingressa per annos,
Decurso stadio præmia digna tulit.
Vt cinis ut puluis terræq; est reddita terra,
In cælos redijt spiritus unde uenit.

Dialogus.

Negotiator & Ignauus Interlocutores.

Negotiator.

QVid quereris demẽs? Ig. Triſti me ſidere natũ.
n. Arte uales? i. Nulla. n. Ingeĩo cõtẽde. i. biãtes
Eſuriũt. n. Querulo tãdem ſuccurret amicus.
Ig. Suſcipit algentem nemo: nunc rarus Oreſtes.
Neg. Cõſeret antiſtes. Ig. Sed cõferet antè nepoti,
Et præ me tribuet animarum mille cathedras
Aut ſcurræ in cœnis garritu & uoce petulco.
Neg. Obſequio certa. Ig. Nunq̃ mercabor honores.
Neg. Aut ſeruire licet. Ig. Durum eſt parere togatis
Ditib. à tenui quid ſperes? Neg. Prodiga quæras
Atria magnatum. Ig. Mentiri nolo. Neg. Placebis
Ergo magis. Ig. Technas q nõ amat aulicus, umbra ẽ.
Neg. Vitã ſtipe trahas. Ig. Durũ eſt, uolo uiuere liber.
Neg. Inſtitor eſto. Ig. Grauat rationem ferre patrono.
Neg. Viuere nũ ſtatuis? Ig. Minimo tranſmittit ætas.
Ne. Militiã aggredere. Ig. Dom⁹ excidit aucta rapinis.
Ne. Excole rura. Ig. Tener multũ ſum corpe. Ne. Neto.
Ig. Turpe mones. Ne. Igit̃ qd uis tibi delige. Ig. Fata
Fortunam expedient. Ne. Rapient cito forte ſupinũ,
Et nihil audentem. Ig. Rapient & cætera. Mors eſt
Solamen miſeris: hoc me ſolatur egeſtas,
Deſtituet q̃ non ſublimi ſede tumentem.

Aere

Aere, potentatu celebres & nomine ciues
Anguntur pœnis longè grauioribus. Ne. Heu me
Quã miserum stultumq; est se ignorare. Pigeret
Ignauum digito tristem depellere muscam.

ALARDVS AEMSTL.

redamus ad Florentium Partheniũ.

Florida uirginitas quanti sit habenda, pusillum, at
Nobile cum primis hoc docet elogium.

Compendiarium Virginitatis encomium.

Esaiæ capite 56. Et non dicat Eunuchus: Ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit dominus eunuchis, Si custodierint sabbata mea, & elegerint quæ uelim, & tenuerint fœdus meum, ab ijs in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus, nomen sempiternum dabo eis quod nõ peribit. Sapien. 3. Felix est sterilis & incoinquinata, quæ nesciuit thorum in delicto, habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manꝰ suas iniquitatem, nec cogitauit aduersus dominum nequissima: dabitur enim ei fidei donum electum, & sors in templo dei acceptissima. Matthæi decimonono, Et sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum cęlorum: qui potest capere capiat. Primæ Corinthiorum 7. Qui sine uxore ẽ, solicitus est de his quæ domini sunt, quomodo placeat deo: & mulier innupta, & uirgo cogitat quæ domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu. Et mox ibidẽ, Bonũ est homini uxorẽ nõ attingere. Nam uelim oẽs homines esse, ut & ipse sum. Bonũ est si manserint ut & ego. Arbitror igitur hoc bonum esse propter p̃sentem necessitatem: nam bonum est homini sic esse, hoc autem ad id quod uobis conducibile est dico, non ut laqueum uobis injciã, sed ut q̃d honestũ est ac decorũ, sequamini, & ut adhæreatis domino absq; ulla distractione, atta-

men beatior est, si sic maneat iuxta meam sententiam. Opinor autem quod & ipse spiritum dei habeam. Apocalypsis decimoquarto, Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: uirgines enim sunt, hi sequuntur agnum quocunque ierit, & sine macula sunt ante thronum Dei.

ALARDVS AEMSTELREDAMUS suo Philogeni. S. D. P.

QVòd me ad coniugij sanctissimi (ut uocas) statum cohortaris, beneuolentiam agnosco tuã, quĩ amico quod tibi est, cupis esse idem. Ergo iam pridem cum filijs Israel, lateritio opere defatigatus, ex Aegypto in desertum ad sacrificandum deo cœli propero. Cum Ioseph Aegyptiam dominam nudus effugere studeo, in eremum subductus ad aquas Marath, ut in duicediuem per crucis lignum uertantur. In desertum Iesum sequi conor, ut de eius panibus satiari merear, ne deficiam in uia. Relicta domo & æqualibus ad ripam Iordanis, & pœnitentię exhortationem à uentura ira fugere gestio. Cum Dauid excitatam in me Saulis inuidiam & immedicabilem irã declinare cupio, spem incolumitatis in latitando fugiendoq; ponens. Cum Iacob in Mesopotamiam me recipere animus est. Quid enim Mesopotamia, nisi uita in meo utriusq; testamenti studio acta? Cum Mose ad desertam & solitariam uitam, quam humanæ perturbationes non uexant, transferre, ut uideam resplẽdentem lucem, ut ea instructus confirmatusq; aliquãdo post mersos Aegyptios, deuictos omnes inimicos triumphem. Ne me aula hæc regia cõinquinet ac corrumpat, ne irretiat potentia, me subducere cupido incessit. Quæ autem Pharaonis aula nisi fucatus hic mũdus? cuius principem dæmonem sacrum testatur Euangelium

angelium. Laqueos nobis in uia extentos, sed abscõditos(de quibus in Psal.)euadere gestio,ut his contritis eripiar ut passer,& transmigrem in montes,aut acceptis pennis sicut columbæ uolem & requiescam, aut ut elonger fugiens,maneam in solitudine ubi Helias,Helizeus,Baptista &c.Cum Mose serpẽtem suspẽdere in deserto,& scalam Iacob, cui deus innixus est ascendere conor,uel potius calceos abijcio,ut facilius ad lucem accedam. In terris cœlestem quodammodo uitam agere, & abditus cum sponso Christo delitiari quęro. Ambio & quæro magis quam inuenio, ex omnibus finibus Israeliticis Abisac Sunamitidem adolescentulam,cuius complexu calefiat frigidus circum præcordia sanguis,quo &cor meum inardescat in uia huius peregrinationis. Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexet me, ut det capiti meo augmẽta gratiarũ,& eripiat itẽ me à muliere aliena, quæ sẽ blanditijs uenditat, & relicto pristino marito, pacti diuini obliuiscitur.Paradisi colonum de possessione sua mulier deiecit.Et electi inde pelliceis nuptiarum tunicis induuntur,quas Helias ad paradisum rediens abiecit in terram: Nuptiæ quidem non malæ,quas honestauit Seruator,quę præter alios suscepit Moses ille:sed cœlibatus tanto præstantior,quãto Mose maior Helias. Ille manna è cœlo deduxit, hic ignem. Ille coturnices aduolare fecit,hic uerbo cœlum clausit & aperuit cataractas eius.Mosi locutus est deus, cũ Helia conuersatus est. Moses mare diuisit & traduxit populum,Helias curru igneo in cœlum sublatus est, ille in mari uiator, hic auriga curru igneo in cœlum sublatus est.Breuiter,ille terrenis miraculis,hic cœlestibus gloriosior. Non hæc tibi respondeo,q̃ parum mihi placeat matrimonium.Scio Christum nuptijs interfuisse,scio rerum omnium opificem illud iustituisse,&

se,& post diluuium,ut crescerent & multiplicarentur imperasse. An non in Euangelio ipse iusserit dicens: Propterea deserit homo patrem & matrem, & adglutinabitur uxori suæ,& erunt duo in carnem unam. Et ipse licet è uirgine nasci uoluerit, placuit tamen etiam ut hæc desponsata esset uiro, cui nomen Ioseph. Nolim credas me ignorare non damnanda esse coniugia. Scio enim hoc dogma hæreticum in concilio Gaugrensi iam olim explosum esse. Vt interim fileam ueterem legem hoc honoris impendisse matrimonio, ut quisquis sponsam duxisset eodem anno nõ cogeretur in bellum exire. Neque nos Marcioni & Manichæi dogma sectantes nuptijs detrahimus, nec Tatiani principis Eucratitarum errore decepti omnem coitum spurcum putamus, qui non solum nuptias sed cibos etiam quos deus creauit ad utendũ damnat & reprobat. Porrò autem quòd obijcis præceptum esse, Crescite & multiplicamini: Esto sanè, sed subijcitur, Et replete terram: Crescat ergo & multiplicetur, cui terra cordi est, qui terrestria quærũt, quo terram impleturus sit. Ipse iam didici primam dei sententiam secunda Euangelij lege mutare, quæ beatos pronunciat, qui se castrarint propter regnũ dei. Atq; dices,& ante &post diluuiũ obtinuit ea sententia. Fateor, sed quid istuc ad nos, in quos fines seculorum deuenerunt? Qui probat quæcunq; antiquis dicta sunt, idem non improbet, quod ijsdem dictum est: Oculum pro oculo, & dentem pro dẽte, aliaq; innumera, quæ longum esset percensere. Quin apud eos ipsos cœlebs Hieremias, cœlebs uixit Helias, Helizeus cœlebs, cœlibes multi filij prophetæ. Per Esai am promittit dñs Eunuchis in domo sua, & in muris suis locum, & nomen melius à filijs & filiabus, & nomen sempiternum. In Apocalypsi cantant quasi canticum nouum ante

sedem

ſedem, & quatuor animalia & ſeniores,& nemo poterat dicere canticum, niſi illa centum quadraginta quatuor milia, qui empti ſunt de terra. Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati,uirgines enim ſunt.Hi ſequuntur agnum quocunq; ierit. Hieremias captiuitate imminente,uxorem uetatur ducere.Iacob ut cum domino colluctatus eſt: neruus femoris elanguit,deſiitq; liberis operam dare.Paſcha facturi accingere lumbos iubentur.Et in Euangelicis literis monemur præcinctis lumbis,Euangelij tenere lucernas. Prodeat in medium fortiſſimus ueritatis aſſertor, & doctor, qui bonum eſſe ait homini mulierem non attingere, & uult omnes homines eſſe, ut ipſe erat. Solutus es ab uxore? ne quæras,inquit,uxorem. Tẽpus contractum eſt,ſupereſt qui habent uxores, ſint tanq; non haheant, præterit enim habitus huius mundi.

Et Cyprianus in tractatu de habitu uirginũ,Virgines quę ſe Chriſto dedicauerũt,quę ſe caſtrauerũt propter regnũ dei,ſi uirgines eſſe deſinant,nõ mariti, ſed Chriſti adulterę ſunt. Prima ſententia creſcere,& generare p̃cepit,ſecunda ad continentiã ſuaſit. Cũ adhuc rudis mundus & inanis eſt:creſcimus ad humani generis augmentũ.Cũ iam refectus eſt orbis,q̃ capere poſſunt continentiã,ſpadonũ more uiuentes,caſtrãtur ad regnũ Chriſti.Cũ habitationes multas apud patrẽ eſſe dicat,melioris habitaculi hoſpitia demonſtrat:quę ſi petitis,carnis deſideria caſtrãtes maioris gratiæ prę miũ in cœleſtibus obtinetis.At fortiter reclamas tu, ei qui ullũ interdũ ſtimulum perſentiſcit, incunctanter uxorẽ ducendã, niſi perire uelit.Ridiculũ. Vſq;adeo ne per anguſtã Euangelij portã,& ſtrictam uiam, niſi cum cõiuge incedere nõ licet? quã Paulus,qui non uacauit ſtimulo per carnem, aut non habuit, ut graues imprimis prodiderunt autores, aut certè, quod in confeſſo eſt deſeruit.Facilius omnes, quæ ignorantur

contemnimus. Qui semel illecebrã illam gustarit, ut canis à corio nunquam absterrebiiur uncto. Libido iti dem, ut auaritia fundum non habet. Vsu crescit, cui rei utinam non tam crebra quotidianorum adulteriorũ exẽpla documento essent, ut nullus sit neq; mod⁹, neq; numerus. Sic qbus intumuit suffusa uenter ab unda, Quo plus sunt potæ, plus sitiũtur aquæ. Nec mihi du bium est quin pro insita tibi pudicitia nõ perinde im probes huiusmodi uitæ institutum, in quod me uides cooptatũ, nisi q; per fortunas tuas sequi quod proba res nõ licuit. Vtcunq; est, habemus dona iuxta gratiã datam nobis uaria. Vnusquisq; ut ipsi partitus est De us, unusquisq; ut illum uocauit dominus, ita ambulet tantum in domino. Iam uero quod iterum iterumq; inculcas, iussit De⁹ homines crescere, & multiplicari, ac replere terram: hoc nimirum est ita ambulare, ut il los Deus uocauit. Ergo ne deipara uirgo Maria, quæ se uirum non cognoscere testata est, ergo Paulus, Pe trus alijq; cum apostoli tum discipuli, ergo tot cœli bum uirginumq; milia, diuinum contempsere impe rium, & ceu Gigantes illi Deo ac Naturæ repugna runt? Quod si dicimus, quid restat nisi, ut cum ijsdem terrifico fulmine in Tartara demur præcipites? ὦ ☞ Marias, ô cœlum, ô terram, ô maria Neptuni, quò i stos odij deduxit impotentia? Adeoq; non memine runt Christum ipsum dixisse esse eunuchos, qui se ca strauerunt propter regnum dei, qui potest capere capiat. Quibus placent uerba illa Geneſis primo, im perio dicta accipere, quin hæc eodem imperio dicta accipiunt, quæ magis multo sonant imperium? Qui potest capere capiat. Aut rationem adferant, cur illa imperio dicta, hæc minime sint. Aut si hæc quoque imperio dicta accipiunt, superest, ut quemadmo dum sacras uirgines & Deo consecratos uiros mona

sterijs

sterijs profugos, sacrificos plæroſque sacri ordinis desertores, prostituto pudore fœdis subagitationibus operã dare pridem fecerunt: nunc matrimonio iunctos, soluta lege cõiuges relinquere autores sint. Quum sibi omnia permittant suo arbitratu, imò cerebrosi uertigine capitis mutare ac remutare.

Ac quod ad sacerdotum cœlibatum attinet, quando & hic uulgo lapis est, in quem impingitur, & petra ad quam offendunt, sciant isti, nunquam in Ecclesia, ne apostolorum quidem temporibus permissum fuisse iam sacerdotibus aut diaconibus, matrimonio iungi: sed ante matrimonio iunctis concessum fuit sacerdotium aut diaconatum adire non relicto ob id cõ iugali officio. Quod tamen quum uehementer contenderent hæretici quidam, nempe ut maritali continuò officio abstinerent, constanter obnixa est Ecclesia Gaugrensi concilio, quarto canone, sub anathematũ denunciatione contrarium decernens, & ante hoc in maxima Nicæna synodo uenerabilis confessor Paphnutius. Sed obijciunt Apostolum ad Timo. ac Titum præcipientem, ut Episcopus ac diacon sit unius uxoris uir. At uerò id non sic præcipit Apostolus, testibus ipsis adeò ueteribus doctoribus, ut, si non habuerint uxorem, ducant, sed ne duas habuerint. Si enim digniorem faceret uxor, & non magis bigami aut trigami initiarentur, sed quia tunc in nouello germine, non tot erant uirgines, quòd necessarij erant sacerdotes, ideo sunt ordinati mariti. Alioqui quis (ut dixi) melius Paulum inteilexit, quam ipsemet semet qui & ipse cœlebs uixit, ut satis liquet ex 1. Corint. 7. consentientibus antiquissimis patribus, nominatim D. Ambrosio, quem breuitatis studio adduxisse contẽtus ero. Is in eum quem proxime citauimus locum, scribit in hæc uerba de B Paulo, Non diceret, bonum

est

est in nuptis ut sint sicut & ego, nisi esset integer in corpore. Nec diceret, Omnes homines uolebam esse sicut me ipsum. Si enim habuerit uxorem, & hoc dixit, uirgines esse noluit, sed absit. Sic enim à puericia spiritu seruiuit ut huius rei studium non haberet. Quippe quum iuuenculus anticipatus sit à gratia dei. Hæc Ambrosius.

Omnium igitur errorum qui sunt innumerabiles haud scio an ullus sit uulgatior, adeoq; pernitiosior, quam illorum sciolorum hodie & heri natorum, qui quocunq; in loco, quoscũq; inter mystas religiososq; uisum est, sacerdotibus ducendas esse uxores, in postremisq; habendum cœlibatum uociferentur. Neq; crediderim ullã item lætaliorẽ in uitã hoĩm pestẽ peruasisse, q̃ eorũ qui pestilentissimũ hoc dogma ubiq; publicitus crepant, inculcant, & ad nauseã usq; depręd icant. Eamq; cantionẽ plusquam Sirenæam extra æditos omnis generis libellos, auribus etiam adolescentium rerum imperitorũ, & libere eductorũ nusquã nõ occinunt, hoc est (quod aiunt) oleũ camino addunt. Ad eũ porrò errorem pœnitus animis eximẽdum, plurimũ adferet adiumẽti Cõcionatoris euãgelici Descriptio. Qua cum si desumpta ex Vxoris siue Mulieris Descriptione dissentanea pugnantiaq; (uti docet Rodol. Agricola lib. de Inuent. Dialect. 2. cap. 28. & 29.) compoſueris, procliue fuerit nullo negocio eorum coarguere ineptias qui cœlibatum uituperant. Verum donemus à sacerdotibus ducẽdas esse uxores, tamen longe alienum à sanctionibus Episcoporũ Romanorũ Christi uicariorũ: Præcipuè hoc seculo plusq; corruptissimo, quo in nuptijs non spectat probitas, nõ uirtus, nõ alia nuptiarum cũmoda, sed tãtum opus, & studium pecuniæ corradẽdæ. Qui opibus affluũt pares quęrũ, nõ inferiores, quanq; uirtutibus spectatiores. Quare:

Nisi

Nisi quia nõ cõfidũt Deo, sed magis Mãmonę, cogitãtes suas diuitias: qbus si pares aut etiã ampliores possunt adiungere, nihil sibi defuturũ pollicẽtur, Dei prouidentiæ nulla ratio, nõ putãtes deum melius & posse & uelle secũdare nuptias, si diues pauperẽ hac fiducia in deum & uirtutis amore duxerit. Sed priscorum seculorum, imò maiorum ac pœnè patrũ nostrorũ hęc laus fuit. Nunc passim refrixit charitas, regnat cupiditas & supremus omnium bonorum neglectus. Rusticis quoq; quorum hæc laus hactenus fuit peculiaris, iam degenerantibus. Vt maxime fas sit, tamen parum est tutum aggredi hisce importunis hortatoribus imò coactoribus, insigni uanitate notatissimis, quibus nihil nefas unquam fuit neq; in facinore, neq; in libidine, qui sub prætextu humani generis adaugendi libidini suæ seruiunt. Vt deceat, ut tutum sit, tamen prorsus abominandum facinus & morte piandum deuirginare uirgines deo cõsecratas, uestales atq; sanctimoniales uitiare atque adeò incestare, tibi matrimonio copulare, id quod propudia ista prope quotidie nusquam non factitant, alijsq; itidem licere impudenter asseuerãt. Iam uero quod obijciunt, Si nupserit uirgo non peccauit: Atqui non illa accipienda est, quæ semel se diuino cultui dedicauit. Harum enim si qua nupserit habebit damnationem, quia primam fidem fecit. Virgines quæ post consecrationem nubunt ex æquo adulteræ atq; incestæ sunt. Dij boni quam amant Venereos amplexus pertinacissimi isti uotorum refractarij, adeò improbi, ut quo nomine debeant appellari non satis inueniam. Haud scio magis ne deum contemnant, an eius sanctos irrideant. Dispereã si qd illis charius est nuptijs, quibus eas tamen alioqui modis oẽibus inuisas esse cõueniebat, idq; multis de causis. Primum si pietatem spectes, matrimonium est impedimento

pedimento properantibus ad Christum. Deinde si uitæ iucunditatem, innumeras curas secum adducit & felix coniugium. Vt interim sileam de incommodis matrimonij & commodis cœlibatus. Præterea si libertatem quã multi & uitæ anteponunt, hanc inprimis adimit coniugij uinculum. Vt honorabile sit inter omẽs coniugium, & cubile impollutum, tamen tãta afflictionum multitudo etiam matrimonium honestissimũ atq; auspicacissimũ cõsequi solet, ut nõ tanti uel ꝓpha no homini (mõ non prorsus uoluptuario) debeat esse matrimonia per mille incõmoda solicitare: nedũ eis qui quotidie accinctis renibus, calceatis pedibus, baculos tenentes agnum iubentur comedere cum lactucis agrestibus, ut castitate præcincti illuc perueniant, ubi Christꝰ in dextera dei sedet. Vt sacerdotum sit ducere uxores, certe profligatissimorum nebulonũ, atq; nepotum libidine non admodum dissimilium, non abstemiorum. Vt horum etiam sit haudquaquam tamẽ religiosorum aut cœnobitarum. Quandoquidem monastica religio nihil aliud est, quam continentia siue cœlibatus, paupertas, & obedientia. Vt alios opulẽtos deceat, oĩm indigos tamen non decet, quod genus fermè sunt quotquot sunt homines nostræ turbæ, hoc est uulgus sacrificorum, non senes, nõ ualetudinarios, nõ studiosos, non sapientes. Accipe de hoc testimonium Thaletis Milesij, Solon Athenieñ Miletum profectus, quum frequenter cum Thalete congrederetur, ac forte ambo ex consuetudine in publico deambularent, q dam consilio Thaletis, filij mortẽ illi nunciauit, ad quẽ atrocem nuncium adeò uir ille cõsternatus animo fuit, ut repẽte sese humo affligeret, capillum & barbam uelleret utraque manu, fœdaret uulneribus ora, palliumq; laniaret. Cui Thales, Bono, inquit, animo sis, filius tuus uiuit, at experiri uolui an uxorem ducere & filios

maturoq; &præcipiti cõiugij uinculo pluſquam ada- 4
mantino uindicare. Ab his igitur (ſi forte nonnunquã dignabuntur lucubratiunlam hãc inſpicere) petitum impetratumq; uolumus, ut conatum hũc noſtrũ boni & æqui conſulant. Illud ueriſſime affirmo, ſynceriſſimo me ſtudio cum Lectore agere. Quamobrem nil ultra poſtulo, q̃ ut paria mecum faciat. Quæ autem parum plana uidebũtur aut minus plena, petimus ut ea non docendi magis q̃ admonendi gratia ſcripta exiſtiment, ut certe ſunt. Poſſum me tueri Lucilij exemplo, q ſe Tarentinis, Siculis & Conſentinis ſcribere aiebat, ita nos Batauis. Porro autem quod Iacobum Valeolẽtum, fratrem tuum germanum iuuenem ſumma quidem doctrina, uerum morum integritate neutiquam inferiorem ſeſe, modis omnibus ſimul inſtigas, ſimul adiuuas, ut poſt prælectum illi à nobis idq; Louanij, Rodolphum de Inuẽtione Dialectica, Doctor artium creetur primum, deinde utriuſque iuris Licentiatus, meritò te amo mi Valeolæte.

Ecquid ni amem uerò. Vt enim in numeris minores additi maioribus, eos multiplicãt, & uiciſſim multiplicantur ipſi: Sic frater obſeruiens fratri euecto ad honores, & auget illius dignitatem, & uiciſſim ornatur illius ſplendore: naſciturq; inde ille, cuius meminit & Horatius, Fraternis animis quicquid uolet alter & alter. Item, Arctius ac hedera procera aſtringitur ilex. Quoties & huius fraterni beneficij & nobis alijsq; permultis liberaliter impenſi prouentum more negotiantium ad calculum reuoco, reuoco autem frequenter: toties nimirum reipſa experior uerius uero eſſe, eorum qui uirtute ſunt præditi, nullos magis (ut autor eſt Ariſtoteles) q̃ liberales amari. Quẽ eſt autem melior in hominum genere natura, quàm liberalium & eorum qui ſe natos ad homines iuuandos, tutandos, conſeruãdos arbitrantur? Hoc tibi ingenium

indidit natura,nõ promis affectus tuos, sed effundis. Beneuolẽtiæ,gratitudinis,charitatis seruare modum non tam non scis,quàm non possis.Non solum ex oratione,sed etiam ex uultu & oculis & fronte (ut aiunt) tuum ergà uere studiosos omnes amorem nusquã nõ perspicere est. Id quod perquàm rarũ est repertu apud homines tui ordinis.Iam uerò ut aritmethicorũ digiti aliquando ualent multis milibus,aliquãdo nihil,sic magnatum amici aliquoties quiduis possunt, rursum mutata in fastidium gratia,nihil possunt.Id qud cum sæpe aliâs,nunc potissimum experimento hic didici. Proinde ex peruetusto armario hoc omnis antiquitatis differtissimo nihil p̃ter hæc Abaci mysteria , quod tibi usurarium transmittam, precario possem obtinere.Nõ ô bone starem,Si quantũ cuperẽ possum quoq;. non meus audet Attentare pudor, q̃ uires ferre recusant.Acrius instanti mihi,ut & quædam alia cõcrederet utenda,respondit armarius atq; adeò argentarius (argentũ enim nõ est illi æque carum ac libelli huius modi,quos plericq; ne cassa quidẽ mice redimerẽ.)Ibo intro,atq; intus subducam ratiunculam ac post memi nero.Aes petit,itur,putatur ratio cum argentario: interim dum nuncius urgeret,Abacum misimus , ne omnino nihl mitteremus.Bene uale.

QVAE FACIVNT HOMINEM contemptibilem,eleuantq; autoritatem.

Rusticitas.

HAec reddunt hominem parum probatum,
Contemptum pariunt,mouentq; risum,
Luxus,crapula, uanitas,inepti
Mores,futilitas,loquacitasq;,
ἰρωνία frequens,frequensq; scomma,
Rixandi studium, nimis faceta
Libertas sale tincta amarulento.
De se turgidus,arrogansue sermo,

Affectatio

Affectatio cultius loquendi
Admiscens peregrina uerba, lingua
Neglecta patria receptiore.
Fastus, cœcus amor sui, susurrus.
Obtrectatio, uiperina lingua,
Et rixæ tuba iurgium futuræ.
Lites, ebrietas, amor senilis,
Obscœnique senes, senesque spurci.
Ostentacula, inhospitalitasúe.
Vasta corpus obesitate turgens.
Curandæ studium cutis, gulæque
Indulgentia, lusus alearum.
Frons attrita, pudoris expers omnis.
Tum saltatio motibus pudendis.
Fœdæ spurciloquæque cantiones.
Si cui te facias nimis sodalem,
Et si non moderer is actiones.
Excussisúe rotes comam capillis.
Fuci, uafrities, rapacitasque,
Inconstans animus, malis adulans,
Auersansque bonos, & eruditos,
Lucro intentus, amans pecuniarum,
Captans munera & undecunque uenans,
Fortunis inhiansque ditiorum,
Mordax, liuidus, arrogans, superbus,
Præfractus nimis, & nimis seuerus.
Submorosulus, asper, inquietus,
Iracundus, iners, ferociensque,
Plus æquo taciturnior, senectus
Et uinosior atque turpiori
Lucro dedita, quàm decet uel æquum est.
Technæ, fluxa fides, dolus, tyrannis.
Hæc reddunt hominem parum probatum.
Quæ gratam, fidem pariter ac autoritatem pariunt, partamque tuentur.

tas. Contra conciliant fidem, parantq́
Laudem, gloriam & æstimationem,
Ciuilem faciunt & expetendum,
Si mores niueos, amabilesq́
Præ se uita ferat, feráue sermo,
Verax mentis imago, certus index,
Verbis ceu speculo procul renidens.
Si comes placidi, probi, modesti
Gestus, si grauitas decorq́ uultus,
Verecundia, castitas, pudorúe,
Famæ buccina si celebrioris
Claresçat magis ac magis subinde,
Qua toto celebraris orbe, iuxta
Ac à morte diu manes superstes.
Si constans adamantinumq́ pectus.
Celsitudo animi, sed hæc referta
Prudenti placidaq́ lenitate.
Si solertia rebus in gerendis
Multarum experientiæq́ rerum,
Quas longo tibi compararis usu.
Nec non actio crebra gratiarum,
Et morum integritas, nitorq́ uitæ,
Affectusq́ animo pio profectus.
Grata affabilitasq́, comitasq́
Ciuili grauitate temperata.
Sane quàm placidus, pius, modestus,
Sedatusq́ animus, foris relucens.
Externos habitus habens probatos,
Non tantum placidus, sed ipse placans
Quantumcunq́ potest, ubiq́ turbas.
Conditus sale sermo, non redundans,
Iactans, lubricus, arrogans & asper.
Aegrotanti animæ atq́ sauciatis
Lingua, lingua medens & expiatrix.
Multæ diuitiæ, sed absque fraude,

Iusto

Iusto si tibi contigere lucro,
Et contemptim habitæ,& pios in usus
Expensæ,sine gloria cupita:
Parsimonia,ueritas in omni
Dicto, sobrietas,silentiumq́ꝫ,
Arcaniq́ꝫ fides,honestus hospes,
Conuictus facilis,sine arte mensa.
Castimonia,sanctitas,benignum
De re iudicium parum probata.
Prudens simplicitas,ubiq́ꝫ quiduis
Flectens in melius modo ferendum.
Mansuetudo,quies,breuisq́ꝫ somnus
Puro lumine si uigent ocelli.
Auditus penetrans,& albicantes
Dentes,uox resonans,parumq́ꝫ acuta,
Compactum,solidum,atq́ꝫ succulentum
Corpus, cum senio nihil senile
Præter tempus,& illud ingrauescens.
Præter consilium iuuando quemuis,
Præter iudicium sagax,& usum.
Cani cunq́ꝫ rubore discrepantes.
Aetas florida,sed modesta,constans,
Prudens,sobria,casta,parca,frugi.
Pulchro in corpore pulchra mens locata.
Tum matura iuuenta,casta,gnaua,
Constans fœmina non loquax anus,nec
Lasciuæ uiduæ, atq́ꝫ prurientes,
Insignis speciesq́ꝫ sanitasq́ꝫ,
Tum nexo pede,uoce tum soluta
Mire uena fluens & expedita.
Et facundia,diuinitas & oris,
In dicendo Venus peculiaris,
Quam natura dat,exhibetq́ꝫ paucis,
Quæ nondum reperit suum uocablum,
Sentitur tamen,idq́ꝫ cum stupore.

HORRENDVM CVM PRIMIS VL-
tæ ſcortationis exemplum per Phinees ſacerdotẽ, Numeri 25. Ioſue 22. Deuteronom. 4. Oculi ueſtri uiderunt. Deuterono. 23. Non erit. Pſalm. 105. Et initiati ſunt Beelphegor. Hieronymus in Sabinianum ſolicitatorem uirginis ad ſtuprum, Caue ne Phinees cũ Madianitide fornicantem ſua haſta configat, qui pluſquã Thamar uirginem frater & conſanguineus polluiſti, uerſus in Geneſis 28. Abſalon, occidere eum cupis qui te rebellantem plangit & mortuum. Clamat contra te ſanguis Nabuthæ, & 2. Reg. 13. uinea Iſrael hoc eſt ſeminis dei, quam in hortum uoluptatis & laſciuię holera conuertiſti dignam de te ultionem repoſcit.

In Baal Peor ſeu Beelphegor crapula luxuq́; coli ſolitum, pariter & in ſcortum Madianitidem ſacerdotali pugione confoſſam.

QVò non cæca ruit ſpurcorum turba, parumper
Deſtituente dei qua releuamur ope.
Forte dies mediꝰ tenues cõtraxerat umbras,
Inq́; pari ſpatio ueſper & ortus erat.
Flauaq́; maturo tumuerunt tempora cornu,
Et lætas uuas pampinus exhibuit.
Tum iuuenes laſciua cohors ſibi pocula quiſq́;
Obuia corripiunt, ſiccaq́; proijciunt.
Cantharon hic retinet, cornu bibit alter adunco,
Concauat ille manus, complicat iſte uolas.
Pronus at ille lacu bibit, & crepitantibus haurit
Muſta labris, alius cymbia mergit item.
Non nemo latices preſſis reſupinus ab uuis
Excipit, & ſaliens manat ab ore liquor.
Spumeus inq́; humeros & pectora defluit humor,
Omnia ludus habet carmina, ſiſtra, choros.
Omne puellarum genus adfuit, omne procorum,
Luditur in caſtris, otia miles agit.
Et Venerem iam uina monent, promiſcuo amore
Concubi-

Concubitus inhiant, sollicitantq; thoros.
Iam iamq; elapsas hic crine, hic ueste retentans
Nymphas, incesto poluit usq; stupro.
Obscœno coitu, turpiq; libidine sese
Conspurcant, Veneri clamq; palamq; student.
Lasciuumq; pecus salientes accipit hircos,
More canisq; cubat, more suisq; subat.
Hanc tibi spurcitiem Balaam maledicte propheta
Acceptum referunt, auspicioq; Balach.
Tu siquidem tanti sceleris, luxusq; fuisti
Autor, & hortatu res male cœpta tuo.
Quò diuina graui desæuiat ultio pœna,
Erigis idolum quale Priapus erat.
Illecti blandis mulierum uocibus, unà
Obseruantq; Baal, sacrificantq; Phegor.
Suspicit omnis eum tellus, gens omnis adorat,
Cantatur spurco spurcus & ore deus.
Cui nymphas quibus orbis habet nil pulchrius usq;.
Vxoresq; suas prostituisse solent.
Et solenne fuit ueteri pro more quotannis
Vicinam alterius coniugem habere uiri.
Huic deus iratus, magnatum quicquid ubiq; est,
In cruce suspensi Mose fuere duce.
O Balaam fili Belial tibi terra dehiscat,
Idolumq; tuum funditus intereat.
Vt Madianitis cum primis mobile scortum
Cozbi (quæ fuerat principè nata uiro)
Omnigenis instructa dolis, excultaq; fucis,
Visa fuit Zambri: mox & amata fuit.
Ille nihil cunctatus adit, uel Mose uidente,
Atq; adeò toto flente subinde grege.
Tum Phinees imitatus auum, zeloq; fideq;,
Atq; sacerdotio, strennuus ultor adest.
Ingressus ganeum, genitali perfodit aruo,
Turpe cohærentes nec sinit esse diu.

Semper ab hac opera Phinees laudabere, ſemper
Laudibus in cælum iure uehêris item.
Quando miniſterium nactum perſtrennue adornas,
E manibus gladium uindicis excutiens.
Mox cæli grauitas, mox peſtis ubiq; fugata eſt,
Iuſtitiæ laudem hinc ſemper & emeruit.
Placato q; deo paſſim quaſſatio ceſſat,
Et redit extinctæ candor amicitiæ.

In Ocnum collegij Apum cognomento Melif-
ſarum uirginum moderatorem Hyblæ.
Florida tam uario non pingitur Hybla colore,
Cum breue mellificæ uer populantur apes.
Nec præbent apibus tot amœna roſaria flores,
Quanta ſemel mota ſuppetit eſca rota.
Sæpe fatigabat precibus q; & uoce, priuſquam
E petra Moſes paululum aquæ eliceret.
Saxea uix tenuem crebro feriente crepido
Virga aquilam fudit, uix laticem q; dedit.
At tua ſponte tibi multo madet uſq; Lyæo
Menſa, nec imploras quæ tibi uina ferant.
Quæ numero tot ſunt, quot in horto fertilis aruĩ
Punica ſub lento cortice grana rubent.
Surrentina ſcyphis ſorbes, gemma q; phalerna,
Et Setina auidis faucibus euacuas.
Grandia fumoſo ſpumant cryſtalla Lyæo,
Et bibit in calices lapſa patella tuos.
Larga coronata ponuntur pocula menſa:
Sic iuuat ætatis ducere fila tuæ.
Vis ut apes immenſa tibi carcheſia ponant,
Omnis & interea ſæpius Hybla ſitit.
Rure leuis uerno flores apis ingerit alueo,
Tu farcis aluum, & tendis aqualiculum.
Ignauus q; hæres cumulata ad pabula fucus,
Officioſæ & apes quæ peperere uoras.

Abſorbes

Absorbes epulas,& plenæ pocula mensæ.
Hic amor, hoc studium, hic relligionis amor,
Vis tibi mox fulcro sternatur lectus eburno,
Suffultusq; thoris pluribus emineat.
Inclusas & apes latebroso in pumice seruas,
Qui raro aut nunquam uis residêre domi.
Hinc ubi uestigas,& fumum spargis amarum,
Illæ intus mox per cærea castra sua
Discurrunt, magnisq; acuunt stridoribus iras,
Intus & occulto murmure saxa sonant.
Commotæ glomerantur apes: si dulcia raptu
Mella trahas, nubes aspera ubiq; fremit.
Inq; uicem sese stridore hortantur,& omnes
Illicet unanimes hostis in ora uolant.
Amplexæ flauamq; domum, captiuaq; plangunt
Mella, laboriferæ quæ peperere manus.
Hinc simul effœtas linquunt examina cæras,
Nec miscent alas nexibus omnigenis.
Sed sibi quæq; uolat, nec iam degustat amarum
(Vt prius assueuit) desidiosa thymum.
Ad dulces cæras & odori corticis antra
Mellis apes auidas huc properare uides.
Raucum commixtæ glomerant ad limina murmur,
Nubilo ubi nubes uenit aquosa die.
Vis, matutini postquam sonus increpat æris,
Attonitæ fugiant, exiliantq; foras.
Vis studium repetant,& sparsi mellis amorem,
Lentus in Hyblæo gramine luxurias.
Diuitias seruare casæ uis? Viuito parcè,
Parca sit exemplo, quod mediteris, apis.
Nequicquam conaris apes reuocare fugaces,
Tinnitu quassans æra subinde procul.
Persida deploras uacuis examina cæris,
Lectas mellis opes lautior esca rapit.
Omnibus illud apum quondam uenerabile nomen,

Collegiuḿq; tua diſplicet ingluuie.
Nec cytiſo ſaturantur apes nec gramina riuis,
Nec potu aut epulis fœda tua ingluuies.
Haud aliter graderis, quam ſi uenabula taurus
Corpore fixa gerat, quod gula pondus alit.
Te pluuiæ, te picta iuuant & ſtragula, nec non
Pauonis uario ſponda colore nitet.
Vt fartus catulus ui magna irreptat in ollam,
Sic mox in lectum tu ſaturatus abiś.
In mediuḿq; diem dormis, ſtertiśq; profundum,
Et tuæ apes ſummo per thyma mane uolant.
Te uacuare fauos iuuat & liquentia mella,
Has ſtipare iubes quæ famulantur apes.
Aut onera accipito, gnauaśq; iuuato Meliſſas,
Aut mihi decoctor, non moderator eris.
Aut uarias dulci diſtendito nectare cellas,
Aut tu depaſtor non mihi paſtor eris.
Atq; utinam primis animam te ponere cunis
Iuſſiſſet quæuis de tribus una ſoror.
Ne multo Stygias luxu eneruatus in undas
Præcipitere ſenex, helluo, & ingluuies.

In eundem.

Non de concuſſa tantum ruit ilice glandis,
Quanta inſtructa tibi fercula menſa dedit.
Non tamen agnoſcis tantas qui ſuppetit eſcas,
Nec, uelut ut par eſt, gratiam agiśue deo.

In Ocnum crapulatorem.

Non blaterat, non dormitat, non oſcitat Ocnus.
Iſthud heri, quid nunc? aut uomit aut comedit.

Epitaphium Olli.

Luxuries nunquam paruo contenta paratu
In cauſa eſt, Ollus cur perit ante diem.
In caput aurito cecidit delapſus aſello,
Quando probe potus nocte iter ingreditur.

Aliud.

Quid mi-

Quid mirum crudas uomuit si mortuus escas
Ocnus? quas sumpsit, concoquere haud potuit.

Philetimus in Simonem Curionem.

Iure tibi nomen uęnali Curio lingua,
Sacra Simon emit, tu quoq; uendis ea.
Vsq; adeò ne nouum ecclesias si Curio uendat?
Emerat ille prius, uendere iure potest.

In eundem.

Quid ni sæpe suas permutet Curio curas?
Vænales mutat quælibet aura manus.
Cum deglubis oues, non tondes Curio, nunquid
Re depastor eris, nomine pastor eris?

In eundem.

Cur tua contemnens, aliena negotia curas?
An tibi te quisquam iunctior esse potest?

In eundem.

Carmen deridens appellat Curio crimen:
Carmen amat quisquis carmine digna facit.
Sacra quod instanti nequijt sibi sumere morte
Quid mirum postquam Curio uendiderat.

In Simoniacam hæresim ad Curionem per Philetimum.

Creuit in Ecclesia monstrum genitore Losinga
Simonidum secta, canonum uirtute resecta.
Petre nimis cessas, Simon uolat, ardua tentat.
Præcipe spiritibus, lentescat ut iste uolatus.
Qua uolat arte cadat, petra tale uolatile fiat.
Vt ruat hæc turris, faciat tibi tradita clauis.
Ecce domum pacis aries quatit impietatis,
Prô dolor Ecclesiæ nummis panduntur & ære.
Claue Simoniaca reserantur ouilia sancta.
Si præsens esses, furem Petre nonne ferires?
Malleus argenti confringit ouilia Christi.
Quid lex sacra facis? quid sancta Mycæa silescis?
Dormis an uigilas? nam cur sententia cessat.

Res nimis

Res nimis iniusta, fit nummus præsul & abbas.
Filius atq; pater, sed spiritus almus abhorret.
Gratia furtiuæ quia damnat dona monetæ.
Filius est præsul, pater abbas, Simon uterq;.
Est Petrus exclusus, modo Simon in arce locatur
Sub specie sancta, uestitus ueste cuculla.
Cerno lupũ monachũ, bene gyrat ab ante retrorsum.
Est bene subtonsus, bouis, tunicisq; politus.
Iurat (crede mihi) cui Christus credere nescit.
Stat lupus ad caulas, premit agnum dira leæna:
Hic tremit, illa premit, canis adstat, opilio dormit.
Vt reor, est notus, similiq; cadauere pastus,
Et semel emissus fugit irreuocabilis arcam.
Vt Mopso Nisa, coruo datur ecce columba.
Qualis pullus erit quem fert commixtio talis?
Ne monstrum pariant faciat deus, oua putrescant.
Alba datur nigro, detur modo tigris onagro,
Agna lupo, lepori canis, apro capta leæna,
Cerua boui, bos ursę tibi, uulpecula lynci.
Passeribus perdix, miluus societur olori,
Accipitres merulis, bubonibus anca sinistris.
Omnia mutentur, possint, quia posse uidentur:
Regnat enim Simon, cum Simone pessima Mammon.
Quid non speramus, si nummos possideamus?
Omnia nummus habet, quę uult facit, addit & aufert.
Securus regnat, obstant contraria nulla,
Distribuit leges, quid non speretis ementes?
Si quid forte nocet, adsit, modo nummulus aufert.
Nummulus est parma, fit nummulus arcus & arma.
Roma caput mundi, tu quondam talibus ultrix,
Aut citius uenias ultrices reddere pœnas,
Aut caput, ut fueras modo, caudæ uictima fias.
Si sis uenalis (quod quondam Numida risit)
Emptor non deerit, tu uendes atq; peribis.
Talibus ipse deus quondam cum reste minatus.

Mensas

Mensas,& sedes de sacris ædibus arces.
Dic sint Maranatha Deus hi,sunt,dic anathema.

In simulachrum Concordiæ.

Quę dea? Romana. nomen? Concordia. paruae?
Quòd res magna meo redditur auspicio.
Nil adeò infirmum est,quod non Concordia firmat:
Extruit hæc muros,ædificatq; domos.
Vtq; ferunt imbrem gelidis concrescere uentis,
Arida qui recreat pascua rore suo,
Inde niues fieri,niuibus quoq; mole rotatis
Astringi,& nasci grandine corpus:ita
Stipatu fotuq; meo gelidissima quæq;
Mox efferuescunt & calefacta manent.
Auctibus assiduis unum glomerantur in orbem,
Grandescunt,coëunt,luxuriantq; nimis.
Monte Palatino quid? Ab omnibus usq; uidendam
Me Drusilla tibi Liuia constituit.
Nil ita sublime est,supraq; pericula tendit,
Non sit ut inferius,suppositumq; mihi.
Quare tuamq; refert tibi sacra Ciconia formam?
Summa q; est cultrix hæc pietatis auis.
Quid rides? mea non duro præcordia ferro
Vincta,nec in tenero stat mihi corde silex.
At scissa tristis uidit Discordia palla,
Quicquid & astrictum est,illa relaxat idem.
Vipereum crinem uittis innexa cruentis,
Aspera ciuili cuncta cruore replens.
Nec magis incœpta uultumq; à cæde mouetur,
Quàm scopulis cautes cedit & atteritur.
Sis licet & saxo ferroq; & durior omni,
Non tamen edomites hoc Adamantis onus.

Paternæ uerecundiæ exẽplum, Gene. 9.

HAud fas esse docens lætos sterilescere campos,
Arua colit Nohah,gnauus ut agricola.
Exercetq; frequens uites,ac imperat uuis,

Vuidus

Vuidus unde domum ſole calente redit.
Tum ſimul expletus dapibus, uinoq; ſepultus,
Ceruicem inflexam uix bene ferre poteſt.
Vertitur, inq; humeros ceruix collapſa recumbit,
Diductisq; labris pendula lingua micat.
Alternos longo nitentem ſtipite greſſus
Peruestigantem, quoue reneret iter.
Sæpe uacillantem, nutantem, & ſæpe morantem
Inſtigant operæ, mancipiumq; trahit.
Concurrunt trepidi famuli, Dominumq; ſubinde
Lapſantem tollunt, ſuſcipiuntq; domum.
Corripiunt, interq; manus ſub tecta reponunt,
Sub dio ſtratum nec recubare ſinunt.
Extructosq; thoros obtentu frondis inumbrant,
Potum hic ſublimem depoſuere ſenem.
Dum ſtertit, totoq; & profert pectore ſomnum,
Attractis ronchos naribus ingeminat:
Veſtimenta procul nudis delapſa pudendis,
Nunc huc, nunc illuc uentus & çſtus agit.
Cham minimus natu, perfrictæ frontis ephœbus,
Cui pudor omnis abeſt, cui metus omnis abeſt:
Accelerat patrem ſomno ridere grauatum,
Inflatumq; nouo quod bibit ante mero.
Nec deterret eum capitis reuerentia cani,
Detegit arcanum quod uidet opprobrium.
Obſcœnamq; patris partem ſine ueſte iacentis,
Infami digito prodidit irreuerens.
Sem cum fratre Iaphet mox deflexere retrorſum,
Auerſiq; horrent dedecus aſpicere.
Injciunt humeris, bene laxis pallia limbis,
Nuda quibus magno membra pudore tegant.
Edormiuit ubi uinum, quod neſcius hauſit,
Mox didicit quod Cham flagitium exhibuit.
Ira efferueſcit, penitus dolor oſſibus ardet,
Imo in corde ingens æſtuat atq; pudor.

Obſtupet